

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ Ι' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 15 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1961 | ΑΡΙΘ. 20

Ο ΘΕΟΣ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ

Β'.

Ὡς Πνεῦμα ὁ Θεὸς δὲν περιορίζεται ἐντὸς τῶν πλαισίων τοῦ χρόνου καὶ τοῦ χώρου. Ὁ Θεὸς εἶναι ἀί ω ν ι ο ς, ἀ ν α λ λ ο ί ω τ ο ς καὶ π α ν τ α χ ο ὺ παρών. Ὁ Θεὸς ζῆ εἰς ἓν αἰώνιον παρόν, ὡς «ὁ ὦν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος» (Ἀποκ. α', 4) καὶ οὐκ ἔνι παρ' Αὐτῷ παραλλαγή ἢ τροπῆς ἀποσκίασμα» (Ἰακ. α', 17). «Ἐν αὐτῷ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμεν» (Πράξ. ιζ', 28). Παραστατικώτατα ὁ ψαλμωδὸς περιγράφει τὴν πανταχοῦ παρουσίαν τοῦ Θεοῦ: «Ποῦ πορευθῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός σου καὶ ἀπὸ τοῦ προσώπου σου ποῦ φύγω; Ἐὰν ἀναβῶ εἰς τὸν οὐρανόν, σὺ ἐκεῖ εἶ· ἐὰν καταβῶ εἰς τὸν ἄδην, πάρει. Ἐὰν ἀναλάβοιμι τὰς πτέρυγάς μου κατ' ὄρθρον καὶ κατασκηνώσω εἰς τὰ ἔσχατα τῆς θαλάσσης, καὶ γὰρ ἐκεῖ ἡ χεὶρ σου ὀδηγήσει με καὶ καθέξει με ἡ δεξιὰ σου» (Ψαλμ. ρλη', 7-10). Αὐτὸς ὁ Θεὸς μᾶς βεβαιώνει διὰ τοῦ προφήτου Ἰερεμίου: «Θεὸς ἐγγίζων ἐγὼ εἰμι καὶ οὐχὶ Θεὸς πόρρωθεν. Εἰ κρυβήσεται τις ἐν κρυφάτοις καὶ ἐγὼ οὐκ ὄψομαι αὐτόν; Μὴ οὐχὶ τὸ οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ἐγὼ πληρῶ;» (Ἰερ. κγ', 23). Οὐδὲν παραπέτασμα ὑπάρχει μεταξὺ ἡμῶν καὶ τοῦ Θεοῦ. «Ἔστι Δίκης ὀφθαλμὸς, ὃς τὰ πάνθ' ὄρα», ὡς ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι¹. «Οὐκ ἔστι κτίσις ἀφανῆς ἐνώπιον αὐτοῦ, πάντα δὲ γυμνά καὶ τετραχηλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ» (Ἐβρ. δ', 13). Ὡς λέγει χαρακτηριστικῶς ὁ Toth, «τὸ βλέμμα τοῦ Θεοῦ εἶναι πολὺ περισσότερον εὐαίσθητον ἀπὸ κάθε πλάκα φωτογραφικῆν. Καὶ ἂν ἐπάνω εἰς μίαν καλὴν πλάκα καὶ τὰ σκοτεινότερα ἀντικείμενα ζωγραφίζονται, πόσω μᾶλλον τὰ καλὰ ἢ κακὰ ἔργα μας ἀντικατοπτρίζονται εἰς τὸ μάτι τοῦ Θεοῦ!». Καὶ προσθέτει: «Γνώριζε καλὰ,

1. Μενάνδρου, Μονόστιχα 179.

ὅτι κάθε πράξις μας, κάθε λόγος μας, ακόμη δὲ καὶ οἱ πλέον ἀπόκρυφοὶ πόθοι μας, ἀδιακόπως φωτογραφοῦνται καὶ κάποιαν ἡμέραν ὅλα αὐτὰ θὰ ἐκτεθοῦν εἰς μίαν γιγαντιαίαν ἔκθεσιν!»². Ὡς τονίζει καὶ ἡ Σοφία Σειράχ, «ὄφθαλμοὶ Κυρίου μυριοπλασίως ἡλίου φωτεινότεροι, ἐπιβλέποντες πάσας ὁδοὺς ἀνθρώπων καὶ κατανοοῦντες εἰς ἀπόκρυφα μέρη» (Σοφ. Σειρ. κγ', 19). Ὡστε ὁ Θεὸς εἶναι καὶ παντογνώστης. Ὡς ἄπειρος νοῦς «ὄρᾳ καὶ γινώσκει ἐν τῷ αἰωνίῳ παρόντι»³. Διὰ τὸν Θεὸν δὲν ὑπάρχει παρελθόν, παρὸν καὶ μέλλον, ἀλλὰ μόνον ἐν αἰώνιον παρὸν. Δι' αὐτὸ ὁ Θεὸς γνωρίζει τὰ παρόντα, τὰ παρελθόντα καὶ τὰ μέλλοντα.

Ἄλλὰ γεννᾶται ἡ ἀπορία καὶ τὸ ἐρώτημα: Πῶς συμβιβάζεται ἡ παγκοσμία καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς πρόγνωσις τοῦ Θεοῦ μετ' ἐλευθέρως ἐνεργουμένας Πράξεις τῶν αὐτεξουσίων ἀνθρώπων; Δὲν καταργεῖται ἡ ἐλευθερία ἐκ τῆς προγνώσεως τοῦ Θεοῦ; Ὁ Θεὸς λ.χ. προεῖπε τὴν προδοσίαν τοῦ Ἰούδα. Ἡ δύνατο νὰ ἐνεργήσῃ διαφορετικῶς ὁ Ἰούδας καὶ νὰ διαψεύσῃ τρόπον τινὰ τὴν πρόγνωσιν τοῦ Θεοῦ; Ἐὰν ἡ πρόγνωσις τοῦ Θεοῦ ἐξαναγκάσῃ τὸν ἄνθρωπον νὰ πράξῃ τι, τότε ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔχει εὐθύνην διὰ τὰς πράξεις του. Ἄλλὰ τὸ συμπέρασμα τοῦτο στηρίζεται εἰς ἐσφαλμένον συλλογισμόν⁴. Ὁ Θεὸς δύναται πράγματι νὰ προῖδῃ τὰς ἐλευθέρως τῶν αὐτεξουσίων ὄντων ἐνεργείας ὡς ἐλευθέρως. Αὗται δηλαδὴ γίνονται «οὐχὶ ἀναγκαστικῶς καὶ διότι προεῖδεν αὐτάς ὁ Θεός, ἀλλὰ προεῖδε ταύτας ὁ Θεὸς ὡς ἐλευθέρως σημειωθησομένας»⁵. Ἐὰν διαφορετικῶς ἔπραττεν ὁ ἄνθρωπος, θὰ ἦτο διαφορετικὴ καὶ ἡ δι' αὐτὸν πρόγνωσις τοῦ Θεοῦ. Μετ' ἄλλους λόγους, αὐτά, τὰ ὅποια ἡμεῖς εἰς τὸ μέλλον θὰ πράξωμεν ἐλευθέρως, τὰ προγνωρίζει ὁ Θεός, ἐπειδὴ θὰ τὰ πράξωμεν. Δὲν τὰ πράττομεν, ἐπειδὴ τὰ προγνωρίζει ὁ Θεός⁶. Εἶναι βεβαίως δύσκολον νὰ καταλάβωμεν

2. T. T o t h, Πόθεν ἔργεσαι καὶ ποῦ πηγαίνεις; μτφρ. Ἰ. Παναγιωτίδου, σελ. 14-15.

3. Γρ. Παπαμιχαήλ, Ἀπολογητική, σελ. 119.

4. Ἰ. Κολιτσάοα, Ὁ ἄπειρος Θεός, σελ. 94.

5. Παν. Τρεμπέλα, Δογματική, τόμ. 1, σελ. 210.

6. Ἰ. Κολιτσάοα, ἐνθ' ἄνωτ.

τὴν σχέσιν τῆς προγνώσεως τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρώπου. Ἄλλὰ ἄς φέρωμεν μερικά παραδείγματα: «Ὁ ἀστρονόμος... μᾶς λέγει ὅτι τὸ βράδυ τῆς 19 Ἰανουαρίου, ὥραν 11 καὶ 54 λεπτά καὶ 18 δευτερόλεπτα θὰ γίνη ἐκλειψις σελήνης. Καὶ πράγματι γίνεται. Ἄλλ' ἐρωτῶμεν: Ἔγινε, ἐπειδὴ τὴν προεῖπεν ὁ ἀστρονόμος ἢ τὴν προεῖπεν ὁ ἀστρονόμος διότι θὰ ἐγίνετο; Ὁ ἰατρὸς παρακολουθεῖ τὴν κατάστασιν τοῦ ἀρρώστου. Βλέπει, ὅτι ἡ ἀρρώστια ἐπιδεινώνεται, ἡ κατάστασις χειροτερεῖ ἀπελπιστικῶς καὶ ὁ ἰατρὸς λέγει: Ἀπόψε κατὰ τὰ μεσάνυκτα θὰ ἀποθάνῃ ὁ ἄρρωστος. Καὶ γίνεται ἔτσι. Ἄλλὰ αἰτία τοῦ θανάτου δὲν εἶναι ἡ πρόγνωσις τοῦ ἰατροῦ. Τὸ ἀντίθετον αἰτία τῆς προγνώσεως τοῦ ἰατροῦ εἶναι ἡ κατάστασις τοῦ ἀσθενοῦς, ὁ θάνατος, ποῦ ἤρχετο. Γνωρίζετε, ὅτι κάποιος γνωστὸς σας μόλις πάρη λεπτὰ στὰ χέρια του πάει στὴν ταβέρνα καὶ μεθάει. Μαθαίνετε αἴφνης, ὅτι σήμερα αὐτὸς πληρώθηκε μερικὰ μεροδούλια καὶ λέτε: «ἀπόψε θὰ ἔχη γερὸ μεθύσι». Καὶ πραγματικῶς ἔτσι γίνεται. Ἐκεῖνος πῆγε καὶ μέθυσε. Ἄλλὰ μέθυσε, ἐπειδὴ τὸ προεῖπατε σεῖς, ἢ τὸ προεῖπατε σεῖς, ἐπειδὴ θὰ μεθοῦσε; Εἰς αὐτὰ τὰ παραδείγματα... ὁ ἄνθρωπος σκέπτεται, ἐρευνᾷ, προγνωρίζει, προλέγει, χωρὶς βέβαια αὐτὴ ἡ πρόγνωσις του νὰ εἶναι αἰτία τῶν γεγονότων»⁷.

Ἐὰν λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος εἰς περιωρισμένα γεγονότα καὶ χρονικὰ ὅρια ἔχη προγνωστικὰς ἱκανότητας, ὁ Θεὸς ἔχει ταύτας εἰς τελειότατον βαθμὸν, διότι δι' αὐτὸν δὲν ὑπάρχει παρελθόν, παρὸν καὶ μέλλον, ἀλλὰ μόνον ἓν αἰώνιον παρὸν. «Ὅθεν ὁ Ἰούδας, ὡς λέγει εἰς ἐκκλησιαστικὸς πατήρ, «οὐκ ἐπεὶ προώρισται παρέδωκε τὸν Χριστόν, ἀλλ' ἐπεὶ παρέδωκεν προώρισται». Δηλαδή δὲν παρέδωκε τὸν Χριστόν, ἐπειδὴ εἶχε προορισθῆ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ διότι αὐτὸς ἐλευθέρως, μὲ τὴν θέλησίν του, θὰ παρέδιδε τὸν Χριστόν, δι' αὐτὸ καὶ προωρίσθη διὰ τὸ ἀπαίσιον αὐτὸ ἔργον»⁸.

Λίαν ἐπιτυχῶς συνοψίζει πάντα ταῦτα ὁ Ἰωάννης Δαμασκηνός, ὅταν λέγῃ: «Ἡ μὲν πρόγνωσις τοῦ Θεοῦ... οὐκ αὐτὴ ἐστὶν ἡ αἰτία τοῦ γενέσθαι πάντως τὸ ἐσόμενον, ἀλλ' ὅτι μέλλομεν ποι-

7. Ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 94-95.

8. Αὐτόθι, σελ. 95.

εἶν τόδε ἢ τόδε προγιγνώσκει... ὡς οὐδὲ ἰατρὸς αἴτιος τῆς νόσου, εἰ προέγνω, ὅτι μέλλει τις νοσεῖν, ἀλλὰ τὸ μὲν νοσῆσαι ἄλλης αἰτίας, τῆς ποιούσης τὴν νόσον, ἢ δὲ πρόγνωσις τοῦ ἰατροῦ, τῆς ἐν αὐτῷ τέχνης· οὕτω καὶ τὸ ἐσόμενον ὑφ' ἡμῶν οὐκ ἐκ τοῦ Θεοῦ τὴν αἰτίαν ἔχει, ἀλλὰ τὸ αὐτεξούσιον ἡμῶν θέλημα»⁹.

Ἄλλ' ὁ Θεὸς δὲν εἶναι μόνον παντογνώστης. Εἶναι καὶ π ά ν σ ο φ ο ς. Ἡ θεία πανσοφία ἐκφαίνεται πρωτίστως ἐν τῇ φύσει. Ἡ πανσοφία αὕτη ἔδωσε σχῆμα καὶ μορφήν εἰς ὅλους τοὺς ὀργανισμούς· ἐσχεδίασε καλλιτεχνικῶς τὰ φύλλα τῶν δένδρων· ἐχρωμάτισε τὰ ἄνθη καὶ ἐδίδαξε τὰ ἔντομα νὰ προκαλοῦν ἄλληλα διὰ τῆς ἰδικῆς των φωνῆς· ἐδίδαξε τὰ πτηνὰ νὰ σκορπίζουσι τὰς θείας μελωδίας των· ἐχάρισε τὴν γεῦσιν εἰς τοὺς καρποὺς καὶ τὸ ἄρωμα εἰς τὰ ἄνθη· κυριαρχεῖ ἐπάνω εἰς τὰ στοιχεῖα τῆς ὕλης καὶ ἀναγκάζει αὐτὰ νὰ διαλύωνται καὶ νὰ ἀνασχηματίζουσι τὴν σύνθεσιν των· δημιουργεῖ τὰ πλέον σύνθετα καὶ λεπτὰ ὄργανα, τοὺς πλέον θαυμαστοὺς ἀρχιτεκτονικοὺς ῥυθμούς¹⁰, τὰ ἐρειστικά συστήματα τῶν ζώων καὶ φυτῶν, τὴν ἀεροδυναμικὴν γραμμὴν τῶν πτηνῶν, τὴν θαυμασίαν τεχνικὴν τῶν μηχανισμῶν τῆς κινήσεως τῆς κολυμβήσεως καὶ τῆς πτήσεως¹¹ κ.ο.κ.

Ἐπειτα ἡ θεία πανσοφία διαλάμπει εἰς τὸ ἀπολυτρωτικὸν ἔργον τοῦ Χριστοῦ. «*Ὁ βάθος πλοῦτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ! Ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ;» (Ῥωμ. ια', 33-34). Ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν πανσοφίαν τοῦ Θεοῦ «πᾶσα ἡ ἀνθρωπίνη σοφία δὲν εἶναι εἰμὴ νηπιώδη ψελλίσματα»¹².

(Συνεχίζεται)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου
Θεσσαλονίκης.

9. Ἰ. Δ α μ α σ κ η ν ο ὕ, Διάλ. κατὰ Μανιχ. 79 ἐν Migne 'Ε. Π. τόμ. 94, στ. 1577.

10. A. Gr. Morrison, Man does not stand alone, περιοδικὸν «Ἀκτῖνες», ἔτος 1947, σελ. 73.

11. Wolfgang Dennert, Ἡ τεχνικὴ εἰς τὸν κόσμον τῆς ζωῆς ἐν Eberhard, Dennert, Ἡ Φύσις τὸ θαῦμα τοῦ Θεοῦ, μτφρ. Α.Κ.Μ., ἐκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἀθῆναι 1950, σελ. 79-80.

1. Π. Τ ρ ε μ π έ λ α, ἔνθ' ἄνωτ., σελ. 212.

Η ΕΟΡΤΗ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΣΚΕΠΗΣ

Ὁ ἄνθρωπος διὰ τῶν διαφορῶν ἐπετειῶν ἀνευρίσκει τὸν ἑαυτὸν του, καὶ ἀξιολογεῖ τὴν προσφορὰν τῶν προγόνων του ἐπάνω εἰς τὰ διάφορα προβλήματα, ποὺ ἀντιμετώπισαν καὶ ἐπέλυσαν.

Δι' αὐτὸ ἡ θέσπισίς των καὶ ἡ σημασία των εἶναι μεγίστη. Τοιαύτας ἐπετειούς ὁ Ἑλληνοχριστιανικὸς κόσμος ἔχει νὰ ἐπιδείξη ἀρκετάς καὶ σπουδαίας, κατὰ τὴν μακράϊωνα ἱστορίαν του, τῶν ὁποίων ἡ συμβολὴ περιέκλεισε καὶ διέσωσε τὰ ἱερώτερα ἰδεώδη, ὅσάκις ἐκινδύνευσαν ταῦτα ἀπὸ τὸν κόσμον τῆς ὕλης καὶ τοῦ βαρβαρισμοῦ. Ἡ 28ῃ Ὀκτωβρίου, ἀποτελεῖ μίαν τῶν τοιούτων ἐπετειῶν καὶ περικλείει τὴν νεωτέραν ἀπόφασιν τῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς νὰ μείνῃ ἐλευθέρα· καὶ ἀποδεικνύει πασιφανῶς, ὅτι τὸ πνεῦμα καὶ ἡ ψυχὴ νικᾷ τὸν κόσμον τῆς ὕλης, ποὺ δὲν ἀποδέχεται, ἀλλὰ ἐμπαίζει καὶ ἀρνεῖται τὸν κόσμον τῶν ἠθικῶν ἀξιῶν καὶ τῆς ἀρετῆς, ποὺ τροφοδοτοῦν καὶ κατευθύνουν τὴν ζωὴν τῆς ἀνθρωπότητος.

Ὁ ἄνθρωπος εἰς πολλὰς στιγμὰς τοῦ βίου του νομίζει ὅτι ἡ ὕλη κυβερνᾷ· καὶ παραγνωρίζει τὴν συμβολὴν τοῦ πνεύματος καὶ ἰδιαιτέρως, ὅτι τὴν ζωὴν τὴν κατευθύνει τὸ πνεῦμα τῆς θυσίας, ἡ ὁποία ἀπορρέει ἀπὸ τὴν ἀγάπην ποὺ ἐγέννησε καὶ ἔσωσε τὸν κόσμον.

Ὁ κόσμος τῆς ἀγάπης, τῆς εἰρήνης, τοῦ ἀληθινοῦ ἀνθρωπισμοῦ ἐξέρχεται πάντοτε μὲ ὑψωμένα τὰ λάβαρα του, ἀπὸ τὰς θυέλλας τῆς βίας καὶ τοῦ πολέμου διδάσκων ὅτι, τὴν πορείαν τῆς κοινωνίας κυβερνοῦν καὶ συγκροτοῦν αἱ αἰώνιοι δυνάμεις, ποὺ ἐδημιουργήθησαν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ οὐχὶ τοῦ Σατὰν καὶ τοῦ ὕλισμοῦ αἱ ὑποχθόνιοι δυνάμεις, αἱ ὁποῖαι δὲν ἀντέχουν εἰς τὴν κραταιὰν δύναμιν τῆς πίστεως, ποὺ σταυρώνεται, προκειμένου διὰ τοῦ θανάτου τῆς ν' ἀναθάλλῃ ὁ κόσμος τοῦ Χριστιανικοῦ Ὁραίου, καὶ τῆς ἐν Χριστῷ Εἰρήνης καὶ ἀξιοπρεπείας, ὁ ὁποῖος παραμένει ἀκαταμάχητος καὶ αἰώνιος, διότι κρύπτει ἐντὸς του τὸν Ἰησοῦν, ποὺ εἶναι τὸ φῶς τὸ ἄδυτον, ἡ τελεία ἀλήθεια καὶ ἡ ἀνίκητος ζωὴ.

Ἡ Ἑλλάς, ἔχουσα ὑπ' ὄψει τῆς, ὅτι οἱ ἀγῶνές τῆς καὶ ἡ πορεία τῆς ἐντὸς τοῦ πανανθρωπίνου πεδίου εἶναι προσφορὰ

ὕπερ τῶν ὑψίστων ἀξιών, δὲν ἐκάμφθη ποτὲ πρὸ οὐδενὸς ἐχθροῦ, προκειμένου νὰ διατηρήσῃ τὸ λάβαρον τῶν ὑψηλά, ἄνευ ὑποστολῆς. Ἦμπορεῖ ν' ἀνυψώθησαν ὄρη ὀλόκληρα ἀπὸ ὀστᾶ καὶ νὰ ἐδημιουργήθησαν ποταμοὶ ὀλόκληροι αἱμάτων ἀπὸ τὴν προσφορὰν τῶν τέκνων τῆς εἰς τὸν βωμὸν τοῦ καθήκοντος, ἀλλὰ δὲν ἐδίστασε πρὸ οὐδεμιᾶς θυσίας, διότι τὸ λάβαρόν τῆς ἦτο καὶ εἶναι, ἡ Ἐλευθερία. Ἡ ἱστορικὴ παράδοσις τῶν δύο κόσμων τῆς, τοῦ ἀρχαίου καὶ τοῦ Χριστιανικοῦ, τῆς ὑπαγορεύουσαν τὴν σκληρὰν πορείαν τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς ἀρετῆς. Καὶ γνωρίζει ὅτι ὁ Γολγοθᾶς εἶναι ὁ γνώριμος δρόμος τῆς, ποῦ ὀδηγεῖ πάντοτε εἰς τὴν Ἀνάστασιν.

Ἔτσι λοιπόν, καὶ εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς 28ης Ὀκτωβρίου 1940 ἐνίκησε ὁ ἰδεολογικὸς παραδοσιακὸς τῆς κόσμος τὸν κόσμον τῆς ὕλης, ἡ ὁποία εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐπικρατήσῃ τελικῶς τοῦ κόσμου τῆς Ἀρετῆς, τοῦ Δικαίου καὶ τοῦ Ὁραίου.

Εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦτον ὅλοι οἱ Ἕλληνες ἠνωμένοι καὶ ὑπὸ τὴν πνοὴν καὶ καθοδήγησιν τῆς ὑπερμάχου Στρατηγοῦ τῆς φυλῆς μας Θεοτόκου, ἠγωνίσθησαν ὑπερανθρώπως καὶ ἡ προσφορὰ τῶν ὑπῆρξε τεραστία καὶ ἠλλαξε τὸν ροῦν τῆς Ἱστορίας.

Οἱ ἥρωες τῆς Πίνδου ἐχόμενοι τῶν Ἑλληνοχριστιανικῶν ὀσίων καὶ ἱερῶν τῆς Θρησκείας καὶ Πατρίδος ἔδωκαν τὸ παρὸν καὶ ἐνίκησαν, καίτοι ἦσαν πτωχοὶ εἰς ὑλικά μέσα καὶ ἀγαθὰ, ἀλλὰ γιγαντωμένοι μὲ τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀπόφασιν νὰ ζήσουν ἐλεύθεροι.

Ἡ νίκη τῆς 28ης Ὀκτωβρίου 1940 εἶναι ἓνα νέον θαῦμα τῆς Πίστεως καὶ τῆς Σκέπης τῆς Παρθένου Θεοτόκου πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν φυλὴν. Μία προσφορὰ εἰς τὸν βωμὸν τοῦ πανανθρωπίνου πολιτισμοῦ, ἄνευ τῆς ὁποίας ἄλλη θὰ ἦτο ἡ ὄψις τοῦ σημερινοῦ κόσμου καὶ τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος.

Καὶ ὁ ἑορτασμὸς τῆς μεγάλης αὐτῆς ἑορτῆς πρέπει νὰ μᾶς φέρῃ περισσότερον πλησίον τῆς καὶ ὁ καθένας πρέπει νὰ κάμῃ μερικὰς σκέψεις καὶ νὰ ἐξαγάγῃ μερικὰ συμπεράσματα διὰ τὴν ζωὴν.

Διότι, χωρὶς τὴν βαθυτέραν ἀξιολόγησιν τῶν μεγάλων ἐπετειῶν ἢ θέσπισίς των, καὶ οἱ ἑορτασμοὶ δὲν ἐπιτυγχάνουν τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν των.

ΥΜΝΩΔΙΑ ΚΑΙ ΥΜΝΩΔΟΙ

ΜΕΡΟΣ Β' — ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑ

Ἀποτελεῖ ἀδικίαν νὰ κακολογῆται ἡ ἱερά καὶ σεμνὴ προσευχητικὴ Τέχνη τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς, κακῶς καὶ κακοζήλως ἀποδιδομένη ὑπὸ τῶν ἀδαῶν καὶ φωνητικῶς ἀκαταλλήλων ἐκτελεστών της. Καὶ ἀποτελεῖ ἀσέβειαν νὰ μένουν ἀνενόηλοι καὶ πάντῃ ἀσύδοτοι οἱ τοιοῦτοι, ὥστε νὰ κακουργοῦν συγχρόνως καὶ κατὰ τῆς τυνειδήσεως τοῦ εὐσεβοῦς μας λαοῦ. Τοῦτο εἶναι, ἐν βραχεῖ, τὸ συμπέρασμα τῶν ἐκτεθέντων εἰς σειρὰν ἄρθρων μας ἐν τῷ «Ἐφημερίῳ» τῶν δύο προηγουμένων ἐτῶν (ἀρ. 22 τοῦ 1959 μέχρις ἀρ. 12 τοῦ 1960). Τὸ μουσικόν, ἐπομένως, πρόβλημα τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας εἶναι, ἐν τελευταία ἀναλύσει, πρόβλημα ἐκτελεστών τῆς πατροπαράδοτου Βυζ. Μουσικῆς. Χωρὶς βεβαίως νὰ παραθεωρήσωμεν καὶ τὸν ἕτερον, δευτερεύοντα δὲ λόγον, τὸν τῆς ξενομανίας, ὅστις ὅμως, αἰρομένου τοῦ πρώτου, θὰ ἐκλείψῃ, νομίζομεν, αὐτομάτως· ὡς ἐπίσης καὶ τῆς ἀβελτηρίας καὶ χλιαρότητος, ἣν, ὡς ὁμολογεῖται πλέον ὑπὸ πάντων, ἐπέδειξε κατὰ καιροὺς εἰς τὸ παρελθόν ἡ Ἐκκλησιαστικὴ ἡγεσία ἐν τῇ ἀντιμετωπίσει τοῦ προβλήματος.

Καιρὸς εἶναι πλέον νὰ ἀπασχολήσῃ σοβαρώτερον τοὺς ἀρμοδίους τὸ θέμα τοῦτο, χωρὶς, ἐννοεῖται, νὰ παραμεληθοῦν, ὡς ἐτόνισαμεν ἐν ἀρχῇ τῆς σειρᾶς τῶν σημειωμάτων μας τούτων, καὶ τὰ ἄλλα μεγάλα καὶ ἀμέσου ἐνδιαφέροντος ἐκκλησιαστικὰ θέματα, τὰ ὁποῖα κυριολεκτικῶς συνταράσσουν τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας καὶ συγκινοῦν ὄχι ὀλιγον τὸν θρησκείοντα ἑλληνικὸν λαόν. Εἶναι καιρὸς νὰ ἐπανορθώσῃ ἡ Ἐκκλησία τὴν ἐν τῷ παρελθόντι, συνεπείᾳ ὀλιγορίας, σημειωθεῖσαν ἀπουσίαν ἐνεργοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ εἰς τὸν τομέα τοῦτον, διὰ νὰ εἴμεθα εἰλικρινεῖς*.

* Σημειοῦμεν ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ, τοῦτο τὸ ἀποκαρδιωτικῶς χαρακτηριστικόν, οὐτινος ὁ γράφων ἔλαβεν ἄμεσον γνῶσιν, γενόμενος αὐτήκοος. Ὅταν, πρὸ τινων ἐτῶν, μία Ἐπιτροπὴ ἐκ κληρικῶν καὶ λαϊκῶν ἀπαρτιζομένη, ἐπεσκέφθη τὸν τότε Προκαθήμενον τῆς Ἐκκλησίας μας, γνωστὸν ὡς ἄνδρα τῶν παραδόσεων, καὶ τὸν ἐνημέρωσεν ἐπὶ τῆς δημιουργηθείσης ὄχι εὐχαρίστου καταστάσεως ἐν τινι κεντρικῷ Ναῷ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, ἐνεκα

Ἡ μέριμνα τῆς Ἐκκλησίας δέον νὰ στραφῆ καὶ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτήν. Τοῦτο ὅμως προϋποθέτει ἀπαραιτήτως καὶ τὸ ἐξῆς: Παραλλήλως πρὸς τὴν ἔρευναν καὶ μελέτην τοῦ βυζαντινοῦ μουσικοῦ πλοῦτου νὰ μορφώσῃ καὶ καταλλήλους ἐρμηνευτὰς τῆς ἰ. ὑμνωδίας, μὲ μουσικὴν συγκρότησιν ἀριτίαν καὶ ἰκανότητα πιστῆς ἐκτελέσεως· θὰ χρειασθῆ, ἐπομένως, ἵνα ἡ ἐπίσημος Ἐκκλησία, ὡς ὑπεύθυνος ἐν προκειμένῳ ἀρχή, ὀργανώσῃ πρῶτον τὴν ἔρευναν τῶν *θεωρητικῶν* καὶ ἱστορικῶν προβλημάτων

τῆς ὑπάρξεως τετραφώνου χορωδίας, μὴ διακρινομένης μάλιστα διὰ πολλὴν ἐδάρθειαν, ὁ Πρωθιεράρχης ἀπήντησεν ὡς ἐξῆς, ἀφίσας ἐμβροντήτους τοὺς συνομιλητάς του: «Ἐγὼ νὰ τοὺς ἀκούσω δὲν θέλω (τοὺς τετραφωνιστάς). Ἄλλ' ἐπειδὴ ἔχον *πολλὰ χροῖα* πὺδ ψάλλον εἰς τὸν Ναόν, ἐγὼ δὲ σέβομαι τὰς παραδόσεις, διὰ τοῦτο τοὺς ἀνέχομαι...». Χωρὶς νὰ θέλωμεν νὰ ἀσεβήσωμεν πρὸς τὴν μνήμην τοῦ μακαριστοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἀνδρός, δὲν δυνάμεθα καὶ νὰ μὴ παρατηρήσωμεν, ὅτι τοῦτο ἀποτελεῖ σόφισμα μεγάλης, ὁμολογουμένως, ὀλκῆς, ὡς παραδέχθησαν καὶ ἄνθρωποι τοῦ ἀμέσου περιβάλλοντος τοῦ ἀοιδίου. Τοῦτο τὸ μακάριον «μὴ θίγε τὰ κακῶς κείμενα» εἰς πολλὰ ἀκόμη ἀξιοδάκρυτα θὰ μᾶς ὀδηγήσῃ... «Ὡστε λοιπόν— θὰ σκεφθῆ κανεὶς ἐν θλίψει πολλῇ— οἰαδῆποτε πληγὴ χρονίζουσα, ἀποτελεῖ παράδοσιν σεβαστήν, μόνον καὶ μόνον διότι ἐχρόνισεν! Ὡς ἐὰν μόνον ὁ χρόνος εἶναι τὸ στοιχεῖον τῆς παραδόσεως, ἀσχέτως ἀξίας ἢ ἀπαξίας τοῦ περιεχομένου της... «Ὡ Θεέ, εἰς οἷους καιροὺς τετήρηκας ἡμᾶς...»! Δέν εἶναι ἄσχετοι πρὸς τὴν τοιαύτην κατάστασιν καὶ αἱ ποικίλαι ἀντιδράσεις, τὰς ὁποίας προεκάλεσεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας ἡ σειρὰ τῶν μέχρι τοῦδε δημοσιευθέντων ἄρθρων μας περὶ Β.Μ. Εἰς ἐξ αὐτῶν λ.χ. ἐπιστέλλον πρὸς τὸ παρὸν περιοδικὸν οἰκτεῖρει σχεδὸν τὸν γράφοντα, διότι ἔχει τὴν ἀφέλειαν νὰ πιστεύῃ, ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ διορθωθῆ ἡ κατάστασις, ἐὰν δὲν ἀναληφθῆ μία ἀποφασιστικὴ σταυροφορία πρὸς «ἐξαναγκασμὸν τῶν ἀρμοδίων», ὅπως θελήσουν, ἐπὶ τέλους, νὰ ἐφαρμοσόσῃν ὅσα ἡ Ἐκκλησία κατὰ καιροὺς ἔχει ἀποφασίσει σχετικῶς, ὡς ἀνεγράψαμεν εἰς τὸ τελευταῖον σημειωμά μας. Ἀντιθέτως ἕτερος, δικηγόρος αὐτὸς καὶ τῆς «ἀρμονίας» θιασώτης, ἀνήκων, ὡς φαίνεται, εἰς τὴν ὀμάδα τῶν θεωρούντων τὴν Τέχνην (ἐν. τὴν Τετραφωνίαν) ὡς «τὸ ὕψιστον μέσον ἐπικοινωνίας τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεόν»(!), ἐπιτίθεται κατὰ τοῦ ὡδε ὑπογραφομένου καὶ κατὰ προκρούστειον μέθοδον ἀλλοιώνει τὰ νοήματα μας καὶ πᾶν ἄλλο ἢ τὴν ἀλήθειαν σεβόμενος — ὁ κατὰ τεκμήριον τῆς ἀληθείας θεράπων— λησμονεῖ, ὅτι διὰ τῆς μεθόδου του ὁ οἰοσδήποτε εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀποδείξῃ, «διὰ λόγων αὐτῆς τῆς Ἀγ.Γραφῆς, ὅτι... «δὲν ὑπάρχει Θεός!» Ὀλίγον ἂν ἐπρόσσεχεν εἰς τὰ γραφόμενα ἐν τῷ ἄρθρῳ ἐκείνῳ, δὲν θὰ κατέπιπτεν εἰς τοιαῦτα λογικὰ καὶ φραστικὰ ὀλισθήματα...

της Β.Μ. Χωρίς προχειρότητας, ἐννοείται. Σύντονος και ἐργώδης προσπάθεια, ἢ ὅποια ὅμως θὰ στεφθῆ ὁπωσδήποτε ὑπὸ ἐπιτυχίας, διὰ μίαν μουσικὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀναγέννησιν, ἣτις και εἰς τόνωσιν τοῦ θρησκευτικοῦ φρονήματος θὰ συντελέσῃ.

Ἡ ἐπαινετὴ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία ἔχει σημαντικῶς προωθήσει τὴν ἐργασίαν ταύτην ἐν τῷ μέτρῳ τῶν δυνάμεών της. Ὅλας αὐτὰς τὰς ὑπαρχούσας ἐπιστημονικὰς μουσικὰς δυνάμεις θὰ χρειασθῆ νὰ συντονίσῃ και ἐνοποιήσῃ, ἀλλὰ και κατευθύνῃ στοργικῶς ἡ Ἐκκλησία μὲ σχέδιον προγραμματισμένον και ὅσον τὸ δυνατόν ἀριώτερον, ἐμπλουτιζόμενον σὺν τῇ παρόδῳ τοῦ χρόνου*.

Πάντα ταῦτα, μὲ τὴν ἐνθάρρουνσιν και οἰκονομικὴν, ἐννοείται, ἐπιχορήγησιν, ἀλλὰ και ἄγρυπνον και ὑπεύθυνον παρακολούθησιν ἀπὸ μέρους τῆς Διοικούσης Ἐκκλησίας, ἡ ὅποια εὐτυχῶς διαθέτει οὐκ ὀλίγους, ἱκανοὺς δέ, λογίους και εἰδήμονας κληρικούς, δυναμμένη νὰ ἐπιστρατεύσῃ και οὐκ ὀλίγους λαϊκοὺς, μύστας τῆς ἱερᾶς Μουσικῆς.

Πρωτοσ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΓΙΑΛΟΥΡΗΣ

---

* Ἀπαραιτῶς θὰ πρέπη νὰ μελετηθοῦν και τὰ εἰς τὰς διαφόρους Βιβλιοθήκας, ἰδίᾳ τῶν Ἱ. Μονῶν, ἐγκατεσπαρμένα μουσικὰ χειρόγραφα, ἀποτελοῦντα πλοῦτον ἀνεκμετάλλετον μέχρι τοῦδε. «Ἐδρὸν πεδῖον ἐρεῖνης κεῖται ἔτι χέρσον», σημειώνει χαρακτηριστικῶς ξένος συγγραφεὺς. Θὰ ἀποτελέσῃ τοῦτο ἄθλον πραγματικόν, ἔργον ἡράκλειον, δι' ὅπερ θὰ εἶναι ἀξία εὐγνωμοσύνης ἡ ἀγία μας Ἐκκλησία. Ἡ σχετικὴ ἐργασία θὰ περιλαμβάνῃ τὴν ἔρευναν τοῦ στενογραφικοῦ βυζαντινοῦ συστήματος ἐν τῇ μουσικῇ, τὴν ἀποκάθαρσιν τῶν μουσικῶν κειμένων ἀπὸ ξένα στοιχεῖα, ὅπου βεβαίως ὑπάρχον τοιαῦτα, τὴν ρυθμικὴν, ἔπειτα, τακτοποίησιν και κωδικοποίησιν τῶν διαφόρων μελῶν και εἰ τι σχετικῶν. Διότι πρέπει νὰ ὁμολογηθῆ, ὅτι μεγάλη σύγχυσις και ἀκαταστασία ἐπικρατοῦν εἰς τὸ θεωρητικὸν μέρος τῆς Β.Μ., ὑπάρχον μέλη «ἄχρονον» μὲ «ἀποτελεσματωμένην ρυθμικὴν ἀγωγήν», πρᾶγμα τὸ ὅποιον ἀποτελεῖ μέγα μειονέκτημα, παρέχον προσθέτους ἀφορμὰς παραπόνων και, δικαιολογημένης, εἰς τὸ σημεῖον αὐτό, ἐπιθέσεως ἀπὸ μέρους τῶν μὴ συμπαθούντων πρὸς τὴν Β.Μ.

ΑΔΕΛΦΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ἀγαπητέ μου ἐν Χριστῷ ἀδελφέ,

Τὸ ὅτι ἡ ἐνασχόλησίς σου μὲ τὰ παιδάκια τῆς Ἑνορίας σου μᾶς θυμίζει τὴν ἀγάπη τοῦ Ἰησοῦ πρὸς τὰ ἄπλαστα στὴν ψυχὴ καὶ ἀδιάφορα βλαστάρια μας, ποῦ θ' ἀποτελέσουν τὸ στρατὸ τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸ Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, δὲν συζητεῖται κἀν. Καὶ εἴπαμε. Τώρα ἄς ποῦμε καὶ κάτι ποῦ δίνει κοντὰ στὴν καρδιά σου τὸν ἐνορίτη σου, ὅσον σκληρὸς καὶ ἂν εἶναι: Αὐτὸ τὸ κάτι εἶναι ἡ φιλανθρωπία σου. Εἴρεις πολὺ καλὰ πῶς τὸ ἔργο τοῦ Χριστοῦ ὑπῆρξε καὶ εἶναι ἡ φιλανθρωπία ποῦ δὲν στηρίζεται στὸν οἶκτο, στὴν συμπάθεια, στὴν ἀνάγκη, ἀλλ' εἶναι καρπὸς τῆς πατρικῆς, τῆς Χριστιανικῆς ἀγάπης. Ὅπως ὁ Κύριος ἠλέησε τὸν κόσμον τῆς ἁμαρτίας μὲ τὴ συγγνώμη καὶ μὲ τὴ θυσία του ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ γιὰ νὰ ξαναδέσῃ τὸν ἄνθρωπο κοντὰ στὸν οὐράνιο πατέρα, ποῦ ὑπάρχει ἀσφάλεια τῆς χαρᾶς του, ἔτσι καὶ σύ, σὰν ἐπίσημο ὄργανο τῆς Ἐκκλησίας Του ὀφείλεις νὰ δένης τὴν καρδιὰ τοῦ ἐνορίτη σου κοντὰ σου γιὰ νὰ τὸν φέρῃς δέσμιο μπροστὰ στὸ βᾶθρο τοῦ Σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ τὸν ἀσφαλίσης. Καὶ ἡ φιλανθρωπία ποῦ εἶναι ἕνας καρπὸς ἀγάπης ἀδιαβλήτου, εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ πολλὰ μέσα τοῦ Ἱερέως νὰ κρατήσῃ τοὺς πιστοὺς κάτω ἀπὸ τὴν προστατευτικὴν στέγη τοῦ Θεοῦ. Ἀνεξαρτήτως τοῦ ὅτι ἐνεργὸς ἀγάπη, μὲ τὴν ἐκδήλωσι καὶ διὰ τοῦ μέσου τῆς φιλανθρωπίας ὠφελεῖ πρωτίστως τὸν δίδοντα, (Ματθ. κε', 31-46), ἀλλὰ δὲν νοεῖται ποιμὴν λογικῶν προβάτων ποῦ θὰ δείχνῃ ἀδιαφορία ἐναντι οἰασδήποτε δυστυχίας τῶν περιστάσεων των, τῶν ἀναγκῶν των. Δὲν ὀφελοῦνται τὰ πρόβατα μὲ τὸ νὰ βλέπῃ καὶ νὰ τὰ μετράῃ ἀπλῶς ὁ τσοπάνης τους καὶ νὰ ὑπολογίζῃ τὰ κέρδη. Καὶ τὸ λέμε αὐτὸ γιὰτὶ ἐκεῖνο ποῦ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἀδελφοὺς προσέχουν εἶναι τὸ ἂν ἡ ἐνορία τους ἀπὸ ἀπόψεως ἀριθμοῦ οἰκογενειῶν εἶναι μικρὴ ἢ μεγάλῃ, πλουσία ἢ φτωχὴ. Αὐτὸ ἀπασχολεῖ πολλοὺς. Καὶ ἂν μὲν εἶναι πλουσία ἀγάλλονται, γελοῦν καὶ τ' αὐτιά τους ἀκόμη. Ἐὰν ὅμως εἶναι, κατὰ τὴν κρίσι τους, φτωχὴ, τότε ζοῦν μὲ πολλὴ στενοχώρια ζωγραφισμένη στὸ πρόσωπό τους καὶ ἐκδηλώνεται μὲ λυπηρὰ λόγια δημοσία. Καὶ ὄχι μονάχα αὐτό, ἀλλὰ καὶ ἐπιστρατεύονται τόσα μέσα δραπετεύσεως ἀπὸ τὴν Ἑνορία αὐτὴ καὶ μεταπηδήσεως πρὸς ἄλλην πολυγάλακτον. Δὲν θὰ ἤθελα, ἀδελφέ, νὰ μπαίνη ὡς βᾶσις τῆς ἐκτελέσεως τοῦ καθήκοντός μας ἀπέναντι τῶν ψυχῶν ποῦ μᾶς ἐνεπιστεύθη ὁ Κύριος αἰ πρόσοδοι μᾶς Ἑνορίας. Γιατὶ καταντᾶ πλέον, ὅπως κι' ἄλλου ἐτονίσαμε, ἡ Ἱερωσύνη ξηρὸς, στεγνὸς, συνήθης ἐπαγγελματισμός,

χωρίς ψυχικές ανησυχίες για τὰ πρόβατά μας. Γι' αὐτό, μαζί με ὅλα τὰ ἄλλα καλά, ἱερατικῆς συνειδήσεως καὶ ἀποστολῆς προτερήματα, πρέπει νὰ προστεθῆ καὶ ἡ φιλανθρωπία. Δὲν θὰ ἐπισκεφθῆς τὸν ἑνορίτη σου μονάχα ὅταν πρόκειται νὰ εἰσπράξῃς τὰ «τυχερά» πού δὲν ἔπρεπε κἀν αἰῶνά μας καὶ στὴν ἐποχὴ μας νὰ ὑπάρχουν, γιατί εἶναι εἶδος («γυφτιᾶς») ἐπὶ πλέον, ἀλλὰ πάντοτε καὶ πρὸς τὸν σκοπὸ τῆς πνευματικῆς οἰκοδομῆς καὶ ἐρεῦνης τῆς ὅλης καταστάσεως ἀλλὰ καὶ οἰκονομικῆς του εὐεξίας. Ἔτσι θὰ ἐμάθαινες ἀν στὴν οἰκογένεια ἐπικρατῆ ἀγάπη, γαλήνη, ἀρμονία. Ἄν ἔχη τὰ μέσα νὰ συντηρηθῆ, ρούχα νὰ φορέση, χρήματα νὰ ξαρρωσθήσῃ. Γιατί, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ δική σου, τὴ στενὴ οἰκογένεια πού εἶναι τῶν αἱμάτων σου σύνθεσις καὶ ὀλόκληρος ἡ οἰκογένεια πού λέγεται Ἐνορία εἶναι τῆς δικῆς σου προστασίας καὶ μερίμνης ὑπόθεσις, μετὰ τὴ διαφορὰ πὼς ἀπ' τῆς οἰκονομικῆς πλευρᾶς, δὲν σ' ἀπασχολεῖ ἀμέσως, ἀλλ' ἐμμέσως. Πάντως ὅμως, αὐτὸ τὸ «ἐμμέσως» σοῦ ἀπορροφᾷ τὴ σκέψι, γιατί δὲν μπορεῖ ἡ καρδιά σου ν' ἀντέχη βλέποντας τὴν πολλαπλὴν δυστυχία τῶν πνευματικῶν σου παιδιῶν τὴ στιγμὴ πού ἡ ἀφεντιά σου καλοπερνᾷε στὸ καλὸ της σπίτι, στὰ ὠραῖα φαγητά, στὴν φανταχτερή της ἐμφάνισι. Εἶναι μιὰ πρόκλησις καὶ μάλιστα ἕνα ἀθεϊστικὸ κήρυγμα σ' ἐποχὴ πού οἱ Σατανάδες ἀνέβηκαν στὰ κεραμίδια σου, στὴ μάνδρα σου, στὰ δένδρα τοῦ κήπου σου, κρυφοκυττοῦν ἀπὸ τὴν κλειδαρότρυπα τῆς πόρτας σου, ἀπ' τὴς γρύλλιες τῶν παραθύρων σου, σὲ παρακολουθοῦν στὸ δρόμο, στὰ σοκκάκια, στὴν Ἐκκλησία, παντοῦ, γιὰ νὰ μαζέψουν ὑλικὸ καὶ νὰ σὲ γκρεμίσουν ἀπὸ τὴ συνειδήσι τοῦ λογικοῦ σου ποιμνίου. Γι' αὐτὸ καὶ σὰν ἀπλὸς χριστιανὸς καὶ σὰν Ἱερεὺς, πρέπει νὰ ἐλεῆς τὸ πλησίον σου ὅταν μάλιστα εἶναι ἑνορίτης σου. Μπορεῖ νὰ εἶσαι καὶ σὺ φτωχός. Δὲν εἶσαι ὅμως καὶ ὁ φτωχότερος τῆς Ἐνορίας σου. Ὑπάρχουν, βέβαια, πολλοί, πού σὲ μεγάλη εὐφορία, στὰ πανηγύρια πρὸ παντός, πού γιορτάζουν οἱ ναοί, ἀντὶ τὰς ἑκατοντάδας τῶν προσφορῶν νὰ τὴς μοιράζουν στοὺς νηστικούς, τὰ κἀνουν παξιμάδια καὶ τ' ἀποθηκεύουν. Καὶ τοῦτο εἶναι τὸ λιγώτερο σκάνδαλο. Ἄλλοι τὰ πωλοῦν στὴν ἀγορὰ ἢ χέρι μετὰ χέρι στὰ σπίτια τῆς Ἐνορίας. Καὶ τὶ κουτσομπολιὸ γίνεται εἰς βάρος των, τὸ ξέρεις καλλίτερα ἀπὸ μένα. Δηλαδή, ὄχι μονάχα δὲν δίνουν δωρεὰν ἐκεῖνο πού δωρεὰν ἔλαβον, ἀλλὰ καὶ τὸ μεταποιοῦν σὲ χρῆμα καὶ γιὰ τὸ δικὸ τους λογαριασμό. Αὐτὴ ἡ τακτικὴ φωνάζει μονάχη της πὼς δὲν εἶναι εὐλογημένη ἀπὸ τὸ Θεό, οὔτε κι' ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους δεκτὴ. Ὁ Ἱερεὺς, εἴτε φτωχός εἴτε πλούσιος εἶναι πρέπει νὰ ἔχη μπροστά του τοὺς πάσχοντας σὰν ἴδια του ὑπόθεσι. Δὲν μπορεῖ νὰ παίρνῃ

ἀπὸ τὸ Θεὸ χωρὶς αὐτὸς νὰ δίνη. Δὲν πρέπει κάθε χριστιανός, ἰδιαίτατα ὅμως ὁ Ἱερεὺς νὰ λησμονῇ ὅτι ὁ Κύριος πλούσιος ὢν ἐπτώχευσε, ἵνα ἡμεῖς τῇ Ἐκείνου πτωχείᾳ πλουτήσωμεν, Β΄ Κορ. γ', 9, καὶ μάλιστα δι' ἀρετῶν πού λαμβρύνουν ἐπάνω ἀπ' ὄλα τὴν προσωπικότητα τοῦ Ἱερέως. Ἡ εὐποία, ἡ ἐμπρακτος καλωσύνη, ἡ μικρὴ ἢ μεγάλη θυσία μας, ἀναλόγως τῶν μέσων πού διαθέτουμε εἶναι ἐμπράγματος ἀρετὴ, παιδιὰ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ, μιὰ προβολὴ τῆς ἀγίας μας ψυχῆς πού ποτὲ δὲν λογίζεται στεῖρα καὶ ἄκαρπος. Δὲν σημειῶνω τὰς συνεπειὰς τῆς παπαδικῆς σκληρότητος ἐναντι τῶν πασχόντων στὸ πλάτος τους, γιατί εἶναι τόσο γνωστές. Πλεονέκτης, ἀχόρταγος, τσιγκούνης, σπαγγοραμένος, ὄβριδος καὶ τὰ τοιαῦτα εἶναι κοσμητικὰ ἐπιθετα, πού βαρύνουν τὸν ἀνελεήμονα μὲ τὰ ποικίλα ἀνέκδοτα. «Δὲν τὰ εἶπαμε γιὰ μᾶς, παπαδιά!... Τὰ λέμε γιὰ τοὺς ἄλλους...» Ἄλλ' οὔτε καὶ ὑπάρχουν ἐγκωμιστικὰ λόγια γιὰ τὸν φιλόνηρωπο παπαῦ. Μποροῦν μάλιστα νὰ συγχωροῦν πολλὰ ἄλλα ἐλαττώματά του πού σὰν ἄνθρωπος ἔχει οἱ ἐνορίτης του καὶ νὰ τὰ σκεπάζῃ ἢ ἔξαρσις τῆς φιλάνθρωπιᾶς του. Ἄκοῦς; Μὲ τὸ ἕνα χέρι τὰ παίρνει καὶ μὲ τὸ ἄλλο τὰ δίνει. Οὔτε ράσο δὲν μένει στὸν καυμένο... Εἶναι μιὰ συνεχῆς θυσία γιὰ τοὺς ἄλλους ἢ ζωὴ του. Αὐτὰ τὰ ξέρεις ἀδελφέ καὶ τὰ ξέρει ὅλος ὁ κόσμος. Ὁ καλὸς Ἱερεὺς καὶ ὅταν εἶναι φτωχός, βρίσκει τὸν τρῆπο νὰ ἀνακουφίσῃ τὴ φτώχεια, τὴν ἀρρώστεια, νὰ γλυκάνῃ τὸν πόνο τοῦ ἐνορίτη του, νὰ τοῦ δώσῃ τὴν παρηγοριὰ καὶ νὰ παρασταθῇ κοντὰ του διαλύοντας τὰ σύννεφα τῆς ἀπαισιοδοξίας καὶ προλαμβάνοντας τὴν ἀπογοήτευσιν τῶν ὀλιγοπίστων καὶ ἀδυνάτων. Τότε χρειάζεται περισσότερο ὁ πατέρας τῆς Ἑνορίας. Στὴν ἀνάγκη. Νὰ μὴν εὐχώμεθα τὰς συμφορὰς τῶν ἄλλων γιὰ νὰ πλουτίζουμε ἐμεῖς, ὅπως ἔκαναν οἱ ἄθεοι καὶ σατανόπληκτοι τοκογλύφοι. Ἱερεὺς πού δὲν σπογγίζει τὸ δάκρυ τῆς χήρας, τοῦ ὄρφανοῦ, τοῦ ἀρρώστου, τοῦ φτωχοῦ καὶ δὲ συμμετέχει ἐνεργῶς στὸν πόνο τοῦ ἐνορίτη του, γρήγορα θὰ ξεπέσῃ. Εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐξασκήσῃ χαρούμενα τὸ ἔργο του ὅταν ἀντικρύξῃ μὲ σκληρότητα μελαγχολικὰς μορφές, πονεμένα πρόσωπα, δακρυσμένα μάτια. Μὴν ἀφίνης, ἀδελφέ μου, τὸν ἐνορίτη σου στὴν ἐγκατάλειψι, στὴν ἐρημίᾳ, στὴν παγωνιά τῆς ἀδιαφορίας τῶν ἄλλων. Ἀγκάλιασέ τον ὅπως ἀγκάλιασε καὶ σένα ὁ Χριστός καὶ δῶσε του τὸ αἷμα πού σοῦ ἐδάνεισεν Ἐκεῖνος καὶ θὰ ἰδῆς πόσες ψυχὰς θὰ σώσῃς μὲ τὴ θυσία σου.

Μὲ ἀγάπη Χριστοῦ Χ.

ΝΕΟΜΑΡΤΥΡΕΣ

Α'

«*Ἀναστήσονται οἱ νεκροὶ καὶ ἐγερθήσονται οἱ ἐν τοῖς μνημείοις,*
(*Ἡσαΐας κς', 19*)

Γιὰ τὰ ὑπερφυσικά σημεῖα πού γράφω σήμερα ξανάγραψα πρὶν ἀπὸ καιρὸ. Πολλοὶ ἀπὸ ὅσους τὰ διαβάσανε ἴσως γελάσανε γιὰ τὴν εὐκολοπιστία μου καὶ γιὰ τὴ βλακεία πού ἔχω νὰ πιστεῦω σὲ τέτοια πράγματα, ἕνας ἄνθρωπος πού ξέρει δυὸ κολουβογράμματα, καὶ μάλιστα νὰ τὰ κηρύχῃ, κι' ἀκόμα μάλιστα σὲ μιὰ ἐποχὴ πού κάνει θαύματα φοβερὰ ἢ ἐπιστήμη, στέλνοντας, ἀνθρώπους στ' ἄστρα, καὶ εἰσχωρῶντας βαθειὰ στὰ μυστήρια τοῦ κόσμου. Ἐμένα, ὅμως, ἔχι μοναχὰ δὲν μὲ μέλλει γιὰ τὰ περιπαίγματα, ἀλλὰ χαίρουμαι γι' αὐτά, ἐπειδὴ ἀξιῶνουμε νὰ ἐμπαίζωμαι γιὰ τὴν πίστη μου, καὶ νὰ λογαριάζομαι γιὰ μωρὸς ἀπὸ τοὺς ἔξυπνους τούτου τοῦ κόσμου, πού τρέμουνε μὴν τύχει καὶ πέσει ἢ ἀξιοπρέπειά τους μὲ τὸ νὰ δίνουνε πίστη σὲ τέτοια παραμύθια, πού εἶνε μοναχὰ γιὰ τὰ ἀγράμματα γραῖδια. Ἐγὼ δὲν φοβᾶμαι τίποτα, κατὰ τὸ ρητὸ πού λέγει «ὁ πιστεύων ὡς λέων πέποιθε». Θὰ γράψω λοιπόν, καὶ θὰ ξαναγράψω γιὰ τὰ θαύματα αὐτὰ πού γίνονται στὴ Θερμὴ τῆς Μυτιλήνης, κατὰ ἕνα ἄλλο ρητὸ πού λέγει «ἐπίστευσα δι' ὃ ἐλάλησα». Ἴσως κάποιοι ἀπ' ὅσους διαβάσουνε αὐτὰ πού γράφω, ξυπνήσουνε ἀπὸ τὸν λήθαργο πού καταπλακῶνει τὴν ψυχὴ τους.

***

Ὅπως καὶ νὰ εἶνε, χαίρουμαι γιὰτὶ περιπαίζομαι μαζί μὲ τοὺς ἀγίους, καὶ τὸ θεωρῶ καύχημα νὰ ἀξιωθῶ νὰ γίνω ὁ ἱστορικός τους, καὶ εὐχαριστῶ τὸν Κύριο γιὰτὶ λογαριάζομαι μὲ μωρὰ τοῦ κόσμου, μὲ τοὺς ἀπλοῖκους ψαράδες καὶ μὲ τίς ἀγράμματες γυναῖκες πού τιμηθήκανε μὲ μιὰ τέτοια τιμὴ, νὰ βλέπουνε κάποια τρομερὰ ὀράματα, πού δὲν θὰ τὰ δοῦνε ποτὲ οἱ ἄρχοντες καὶ οἱ σοφοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου, πού θαρροῦνε πὼς τὰ γνωρίζουνε ὅλα, ἐνῶ εἶνε θεότυφλοι,.

***

Θὰ προσπαθῆσω νὰ πῶ μὲ πολὺ συντομία τὴν ἀπίστευτη τούτη ἱστορία, γιὰ ὅσους δὲν διαβάσανε ἐκεῖνα πού ἔγραψα μιὰ φορὰ:

Ἡ Θερμὴ εἶνε μικρὸ χωριὸ τῆς Μυτιλήνης, ἀντίκρου στὴν ἀκροθαλασσιὰ τῆς Μ. Ἀσίας, κατὰ τὸ ἀνατολικὸ μέρος τοῦ νησιοῦ. Κοντὰ σ' αὐτὸ τὸ χωριὸ ὑπάρχει ἕνα μικρὸ ὕψωμα μὲ ἐληθόδενδρα, πού τὸ λένε Καρυές, χωρὶς νὰ ξέρουνε γιὰτὶ. Οἱ παλαιοὶ

λέγανε πώς σ' αὐτὸ τὸ μέρος ὑπῆρχε ἐκκλησία τῆς Παναγίας καὶ ἀγίασμα. Γιορτάζανε ὅμως τὴ Τρίτη τοῦ Πάσχα, δίχως νὰ ξέρουνε πάλι τὴν αἰτίαν. Ἀπὸ πολλὰ χρόνια φαινότανε, κάθε τόσο, ἕνας καλόγερος ἐκεῖ ἀπάνω, καὶ χανότανε.

Στὸ 1959, τὸ καλοκαίρι, σκάβοντας γιὰ νὰ χτίσουνε ἕνα μικρὸ ἐκκλησάκι, βρήκανε ἕνα τάφο μ' ἕνα σκελετό. Ὁ ἄνθρωπος ποὺ τὸν βρῆκε ἦτανε ἕνας ἀπιστος, λεγόμενος Τσολάκης, καὶ δὲν ἔδωσε καμμιά σημασία. Μάλιστα εἶπε πὼς τὰ κόκκαλα θάτανε κάποιου Τούρκου, γιατί σ' αὐτὴ τὴν περιφέρεια ζούσανε κάμποσοι Τούρκοι ἴσαμε τὸν καιρὸ ποὺ φύγανε ἀπὸ τὸ νησί, ὕστερ' ἀπὸ τὴν καταστροφή τῆς Μ. Ἀσίας. Ἐβαλε λοιπὸν τὰ κόκκαλα σ' ἕνα τσουβάλι καὶ θέλησε νὰ τὰ κρεμάσῃ σ' ἕνα δέντρο. Μὰ τρόμαξε σὰν κατάλαβε πὼς τὸ τσουβάλι κόλλησε στὴ γῆ. Ἐπιασε μὲ τ' ἄλλο χέρι, τίποτα! Στὸ τέλος εἶπε «Ἴσως εἶνε κανένας δίκαιος ἄνθρωπος!». Ἐκανε τὸν σταυρὸ του, ποὺ εἶχε νὰ τὸν κἀνῃ ἀπὸ παιδί, καὶ τότε σήκωσε τὸ σακκὶ καὶ τὸ κρέμασε.

Ὡστόσο, πάλι, δὲν πίστεψε ὁ Τσολάκης, καὶ περίπαιζε τὰ λείψανα, ὡς ποὺ μιὰ μέρα πῆγε νὰ χορέψῃ μαζί μ' ἄλλους, μετὰ τὴ λειτουργία, κι' ἀπάνω στὸν χορὸ κουφάθηκε, τὸν ἔπιασε μιὰ ζάλη, κι' ἄρχισε κι' ἔτρεχε σὰν τρελλός. Τὸν βρήκανε, λίγο μακρύτερα, πεσμένον χάμω κι' ἀναίσθητον, μὲ κλειστά μάτια, κι' ἔλεγε «Συγχώρησέ με, λυπήσου τὰ παιδιὰ μου!». Σὰν συνέφερε λίγο εἶπε, δίχως ν' ἀνοίξῃ τὰ μάτια του, πὼς τὸν κυνηγοῦσε ἕνας θυμωμένος καλόγηρος καὶ τὸν κεντοῦσε μ' ἕνα σουβλί, λέγοντάς του «Ἄπιστε, μέρες τώρα κοροϊδεύεις τὰ κόκκαλά μου. Θὰ μείνης παράλυτος, καὶ θὰ νηστεύῃς, θὰ μεταλάβῃς, κι' ἔτσι θὰ συγχωρηθῆς». Ὅπως κι' ἔγινε. Ὁ Τσολάκης νήστεψε, κοινώνησε καὶ γίνηκε καλὰ. Μαζὶ μὲ τὸ σῶμά του ἔγινε καλὰ κι' ἡ ψυχὴ του, κ' ἐκεῖνος ὁ ἀπιστος ἔγινε χριστιανός, κι' ἀπὸ τότε δὲν φεύγει ἀπὸ τὴν Καρυά, παρὰ καταγίνεται στὸ ν' ἀνάβῃ τὰ καντήλια, νὰ θυμιάζῃ καὶ νὰ καθαρίζῃ τὴν ἐκκλησοῦλα.

**

Ἄλλὰ, μ' ὄση συντομία καὶ νὰ θέλω, πῶς νὰ περιγράψω ἕνα ἀμέτρητο πλῆθος θαύματα, ποὺ γινήκανε καὶ γίνονται ὡς τὰ σήμερα, τόσο φοβερὰ καὶ καθαρά, ποὺ ὅλοι οἱ ἀπιστοὶ τοῦ χωριοῦ πιστέψανε. Περισσότερο ἀπὸ ἕκατὸ ἀνθρώπους, ἄλλοι ἀπὸ τὴ Θερμὴ κι' ἄλλοι ἀπὸ τὰ κοντινὰ χωριά ἢ κι' ἀπὸ μακριά, βλέπουνε τοὺς δυὸ ἀγίους, γιατί, ἕναν χρόνον, ὕστερ' ἀπὸ τὸν πρώτον, βρήκανε τὸ μνήμα τοῦ δευτέρου, ὀδηγημένοι ἀπὸ ὄνειρα πολλὰ. Κι' αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι, ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιὰ, εἶνε οἱ περισσότεροι ἀγράμματοι, καὶ βλέπουνε τοὺς ἀγίους ἄλλοι στὸν ὕπνον τοὺς κι' ἄλλοι στὸ ξύπνον τοὺς μ' ἀνοιχτὰ μάτια, μέρα μεσημέρι.

Οἱ ἀπλοῖκοι τοῦτοι ἄνθρωποι μιλάνε μὲ τοὺς ἁγίους, καὶ τοὺς λένε διάφορες πληροφορίες γιὰ τὴ ζωὴ τους, γιὰ τὸ μαρτύριό τους, γιὰ τὸ μοναστήρι τους, γιὰ πρόσωπα ἄγνωστα ὀλότελα, (ἀφοῦ κι' οἱ ἴδιοι ἤτανε ἄγνωστοι), ποὺ ζήσανε πρὶν ἀπὸ 500 χρόνια, καὶ μαθαίνουμε πράγματα ποὺ δὲν τὰ γνωρίζει κανεὶς καὶ κάποια ἱστορικὰ καθέκαστα ποὺ δὲν εἶναι γραμμένα σὲ βιβλία, κι' ἐμεῖς, οἱ σπουδασμένοι, τὰ μαθαίνουμε ἀπὸ ἀγράμματος ἀνθρώπους χωριάτες καὶ ψαράδες, ποὺ δὲν γνωρίζουνε, οἱ κακόμοιροι, τίποτα, ὄχι γιὰ τὴν ἄλωση τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὄχι γιὰ τὸ πότε πήρανε τὴ Μυτιλήνη οἱ Τοῦρκοι, ἀλλὰ μήτε ἂν ὁ Θανάσης Διάκος εἶναι πιὸ παλιὸς ἢ ὁ Κων/νος Παλαιολόγος. Κι' ὅσα λένε, βρίσκονται τόσο σύμφωνα μὲ τὴν ἱστορία, ποὺ νὰ ἀπορῆ ὅποιος καὶ νὰ εἶνε, ὁ πιὸ ἄπιστος, ἂν, βέβαια, δὲν εἶναι ἡ καρδιά του πετρωμένη ἀπὸ τὴν περιφάνεια πῶς τὰ ξέρει ὄλα. Νά, λοιπόν, μὲ λίγα λόγια ἡ ἱστορία τῶν ἁγίων, ὅπως φανερώθηκε μὲ ὑπερφυσικό τρόπο:

**

Σὲ κεῖνον, τὸν λόφο, ποὺ εἶνε σκεπασμένος μὲ ἐληές, στὰ βυζαντινὰ χρόνια ὑπῆρχε ἓνα μοναστήρι τῆς Παναγίας, κι' ἀντὶ ἐληές, ὅπως ἔχει τώρα, εἶχε τριγύρω του καρυδιές, ἀπ' ὅπου τ' ἔνομα Καρυές, ἢ Καρυά, ὅπως τὸ λένε ὡς τὰ σήμερα οἱ Θερμιώτες χωρὶς νὰ ξέρουνε γιὰτί. Πολλοὶ βλέπουνε τὸ μοναστήρι ὅπως ἤτανε. Ἀπὸ τὰ λίγα μάρμαρα ποὺ βρεθῆκανε, φαίνεται πῶς πρωτοχτίσθηκε 500-600 χρόνια μετὰ Χριστό, καὶ πῶς ξαναχτίσθηκε στὰ 1000 μ.Χ. ἢ ὑστερώτερα. Ἡ ἐκκλησία του γιόρταζε τὸ Γενέσιο τῆς Θεοτόκου καὶ τὴν ἁγία Παρασκευή.

Σὰν πήρανε οἱ Τοῦρκοι τὴν Κωνσταντινούπολι, καὶ σφάζανε τοὺς χριστιανούς, μαζί μ' ἄλλους πρόσφυγες φύγανε ἀπὸ τὴν Ἀλεξανδρούπολη τῆς Θράκης δυὸ καλόγηροι, καὶ περάσανε στὴ Μυτιλήνη. Ὁ ἓνας λεγότανε Ραφαήλ, ὁ πιὸ ἡλικιωμένος ὡς 50 χρονῶν, κι' ὁ ἄλλος Νικόλαος, νεώτατος. Ὁ πρῶτος ἦταν ἱερομόναχος, κι' ὁ δεύτερος διάκονος. Ὁ Ραφαήλ ἦτανε ἀπὸ τὴν Ἰθάκη, κι' ὁ Νικόλαος ἀπὸ τὴ Θεσσαλονίκη. Τὸ κατὶ τοὺς πῆγε στὴ Θερμῆ. Σὰν πατήσανε στὴ στεριά καὶ ρωτήσανε καὶ μάθανε πῶς βρισκότανε ἐκεῖ κοντὰ ἓνα μοναστήρι, πήγανε στὶς Καρυές καὶ ἡσυχάσανε, κι' ὁ μὲν Ραφαήλ ἔγινε ἡγούμενος, ὁ δὲ Νικόλαος ὑποτακτικὸς του. Μαζί τους μόναζε κι' ἓνας τρίτος καλόγηρος, ποὺ ἕως ἐξοῦσε στὸ μοναστήρι πρὶν πάνε οἱ δυὸ ξένοι.

Λοιπὸν στὰ 1453 πήρανε τὴν Πόλη οἱ Τοῦρκοι, καὶ στὰ 1454 φύγανε οἱ δυὸ καλόγηροι καὶ περάσανε στὴ Μυτιλήνη. Καταφύγανε σ' αὐτὸ τὸ νησι γιὰτί δὲν τὸ εἶχανε πάρει ἀκόμα οἱ

Τουρκοί κι' ἦτανε τόπος χριστιανικός, ἐπειδὴ ἀφεντεύανε ἀπάνω σ' αὐτὸ οἱ Γενουβέζοι Γκατελοῦζοι.

Μὰ ὕστερα ἀπὸ ὀχτῶ χρόνια, δηλαδή στὰ 1462, ὁ σουλτάν Μωάμεθ πού εἶχε πάρει τὴν Πόλη, πῆρε καὶ τὴ Λέσβο, κι' ἔβαλε μεγάλη σφαγή. Ὅσοι Χριστιανοὶ δὲν σκοτωθῆκανε, πέσανε στὴ πύλιν μαύρη σκλαβιά. Ἀπὸ τὴν ἀπελπισία τους, κάμποσοι ἀπ' αὐτοὺς βγήκανε ἀντάρτες στὰ βουνά. Κάποιοι τέτοιοι ἀρματωλοὶ εἶχανε πιάσει τὰ βουνά γύρω στὴ Θερμῆ. Οἱ Τουρκοί, σκυλιασμένοι, ἀνεβήκανε στὸ μοναστήρι τῆς Καρυᾶς, ἐπειδὴ εἶχανε τὴν ἰδέα πὼς οἱ καλόγεροι τροφοδοτούσανε τοὺς ἀντάρτες. Πρὶν νὰ πᾶνε στὸ μοναστήρι, πιάσανε τὸν προεστὸ τοῦ χωριοῦ λεγόμενον Βασίλειο, καὶ τὸν δάσκαλο λεγόμενον Θεόδωρο, καὶ τοὺς πῆρανε μαζί τους, ἐπειδὴ ἦτανε φίλοι μὲ τοὺς καλόγερους, κι' ὄλοι μαζί ὑποπτοὶ πὼς ὑποστηρίζανε τοὺς ἀντάρτες. Σὰν θηρία αἰμοβόρα πέσανε πρῶτα ἀπάνω στὸν ἡγούμενο Ραφαήλ, καὶ τὸν σέρνανε ἀπὸ τὰ μαλλιά κι' ἀπὸ τὰ γένεια. Στὴν ἀρχὴ τὸν κρεμάσανε σ' ἓνα δέντρο, κι' ὕστερα τὸν γονατίσανε καὶ τὸν σφάζανε μὲ πρίονι, ὄχι ἀπὸ τὸν λαιμό, ἀλλὰ ἀπὸ τὸ στόμα. Πέντε ἦτανε οἱ Τουρκοί πού τὸν βασάνισανε, ἓνας Τουρκαλβανός, ἓνας τσερκέζος, ἓνας λαζός καὶ δυὸ ἄλλοι. Τὸν διάκονο Νικόλαο δὲν προφτάζανε νὰ τὸν ἀποκεφαλίσουνε, γιατί πέθανε ἀπὸ συγκοπή ἀπάνω στὰ μαρτύρια.

Ὑστερα οἱ κακοῦργοι φέρανε τὸ μικρὸ κοριτσάκι τοῦ προεστοῦ, λεγόμενον Εἰρήνη, γιὰ νὰ τὸ βασανίσουνε μπροστὰ στὸν πατέρα του γιὰ νὰ προδώσῃ πού ἦτανε οἱ ἀντάρτες. Τὸ βάλανε μέσα σ' ἓνα πιθάρι καὶ χύνανε βραστὸ νερὸ μέσα στὸ στόμα του. Μὰ ὁ πατέρας του δὲν μολόγησε τίποτα, ὡς πού οἱ Τουρκοὶ κάψανε τὸ κοριτσάκι μέσα σὲ ἐκεῖνο τὸ πιθάρι. Κατόπι ἀποκεφαλίσανε τὸν προεστὸ μπροστὰ στὴ γυναῖκα του, πού πέθανε ἀπὸ συγκοπή. Τὴ λέγανε Μαρία. Ὑστερα κόψανε τὸ κεφάλι τοῦ δασκάλου, καὶ τὸ βάλανε ἀνάμεσα στὰ πόδια του, κι' ἔτσι βρέθηκε. Τὸ 1959 βρέθηκε ὁ τάφος τοῦ ἁγίου Ραφαήλ, τὸ 1960 βρέθηκε ὁ τάφος τοῦ ἁγίου Νικολάου, καὶ τὸ πιθάρι μὲ λίγα καμμένα κοκκαλάκια τῆς Εἰρηνούλας. Τὸν ἴδιο χρόνο βρεθῆκανε τὰ μνήματα τοῦ προεστοῦ καὶ τοῦ δασκάλου, καθὼς καὶ ἓνα μνηματάκι μὲ ἄλλα λίγα κόκκαλα τῆς Εἰρήνης, δίπλα στὸν τάφο τοῦ πατέρα της.

Αὐτὰ ὅλα πού ἔγραψα, κι' ἄλλα πολλά, τὰ εἶπανε οἱ ἅγιοι σὲ κείνους πού τοὺς βλέπανε, κι' οἱ ἄλλοι πού μαρτυρήσανε μαζί τους πρὶν ἀπὸ πεντάκόσια χρόνια, καὶ δείζανε σὲ ποῖο μέρος ἦτανε θαμμένοι ὁ καθένας.

ΦΩΤΗΣ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ
ΑΠΟ ΤΗΝ «ΦΙΛΟΘΕΟΝ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΝ»
ΤΟΥ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΗ
ΕΠΙΣΤΑΣΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΓΕΝΕΣΙΝ

Θαυμαστή μεγαλοψυχία τοῦ ἀδελφοῦ ἐνὸς ἀδικημένου,

Ὡστόσο ἐζοῦσεν ὁ Ἰακώβ, τὰ παιδιὰ του δὲν ἐφοβούντανε τὸν ἀδελφό τους τὸν Ἰωσήφ οὔτε καὶ ὑπωψιάζονταν, μήπως θυμηθῆ τὴν προηγούμενη τους κακοήθεια, καὶ θελήσῃ νὰ τοὺς ἐκδικηθῆ. Ὅταν ὅμως ἔλειψε κι' ἀπόθανεν ὁ πατέρας τους, τότε ἄρχισαν νὰ φοβοῦνται καὶ νὰ τρέμουν, γιὰτὶ ἤξεραν πὼς εἶχανε γίνει κι' αὐτοὶ μισο-Καὶν. Γι' αὐτὸ παρουσιάσθησαν ἐμπρός του, μὲ ταπεινώση καὶ ἱκετευτικά, κι' ἐζήτησαν νὰ ἐξιλεωθοῦνε καὶ νὰ τὸν ἐκδυσωπήσουνε, θυμίζοντάς του τὴν πατρικὴν ἐντολή καὶ παραγγελία. «Συγχώρεσέ τους τὴν ἀδικία τους καὶ τὴν ἁμαρτία τους» (Γεν. ν', 17).

Καὶ δειλοὶ, καχύποπτοι καὶ μικρόψυχοι, ὅπως ἦσαν, ἐγονατίσανε μπροστά του καὶ ὑποταχθήκανε ταπεινωμένοι στὸν ἀδελφό τους· ὁμολογώντας, πὼς εἶναι δοῦλοὶ του καὶ ὑπάκουοι καὶ πειθαρχικοὶ στὴν ἐξουσία του καὶ στὸ θέλημά του — «Νὰ μας! Εἴμαστε σκλάβοι σου! Νὰ τὰ δεμάτια τὰ στάχυα, πὸν περιτριγυρίζουνε καὶ προσκυνοῦνε τὸ ὄρθιο δεμάτι». (Γεν. λζ', 7).

Εἶναι ὅμως ὀλοφάνερο, πὼς οἱ ἀδελφοὶ αὐτοί, οὔτε προτιήτερα οὔτε καὶ τώρα εἶχανε καταλάβει καὶ εἶχανε γνωρίσει καλά, ποῖος ἦτανε στὸ ἦθος του, στὸ χαρακτήρὰ του καὶ στὴν ψυχικὴ του διάθεση ὁ ἀδελφός τους Ἰωσήφ. Καθὼς φαίνεται, τὸν ἐμετροῦσαν μὲ τὰ μέτρα καὶ μὲ τὸν πῆχυ τὸν ἐδικό τους· καὶ τὸν ἔκριναν σύμφωνα μὲ τὴν καρδιά τῆ δική τους.

Καὶ γενικὰ αὐτοὶ πὸν δὲν ἐδυσκολεύθησαν διόλου ν' ἀφανίσουνε ἓναν ἀθῶο καὶ ἄκακον ἀδελφό τους, χωρὶς νὰ τοὺς φταίξῃ σὲ τίποτα, ἐδυσκολεύονταν βέβαια νὰ καταλάβουν καὶ νὰ πιστέψουν, ὅτι ὁ ἀδικημένος αὐτὸς ἀδελφὸς εὐκολὰ θὰ συγχωροῦσε τοὺς φταῖστες κι' αὐ-

τούς πού ἐπιβουλεύθηκαν τῇ ζωῇ του. Ἐσυλλογίζονταν, ὅτι ἕως τότε μὲν ἐκοίμιζε ἢ ἐσκέπαζε κι' ἔκρυπτε τὸ δίκαιο θυμὸ τοῦ ἀδελφοῦ του ἢ ἀνάσα καὶ ἡ παρουσία τοῦ πατέρα τους· καὶ γι' αὐτὸ εἶχανε τὴν ὑπόνοια πὼς ἡ ὀργὴ τοῦ ἀδελφοῦ τους, τώρα πλέον πού ἔλειψεν ὁ πατέρας τους, θὰ ξεσποῦσε σὲ φλόγες φοβερῆς ἐκδίκησης.

Ὁ Ἰωσήφ ὅμως, ὅπως τοὺς εἶπεν, παρηγορῶντας τους καὶ στηρίζοντάς τους, ἦτανε ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ· «μὴ φοβᾶσθε, γιατί εἶμαι ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ» (Γεν. ν', 17). Ἄς τὸ προσέξωμεν αὐτὸ καλά. Ὁ Ἰωσήφ δὲν ἐσυγχώρεσε τ' ἀδέλφια του, γιὰ τὸν πατέρα του τὸν ἄνθρωπο πού εἶχεν ἀποθάνει· τοὺς ἐσυγχώρεσε, κατὰ τρόπον ἀξιοθαύμαστο, χάρις καὶ μόνο στὸν ἀληθινὸ καὶ κύριο πατέρα του, τὸν Θεό· «Ἐγώ, τοὺς εἶπεν, εἶμαι ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ». Ὁ Θεὸς εἶναι ἀθάνατος· ἐπομένως καὶ ἡ συγχώρεση τοῦ Ἰωσήφ δὲν εἶχε τέλος, ἀλλὰ ἦτανε αἰώνια, ὅπως αἰώνιος εἶναι ἐκεῖνος, χάρις στὸν ὁποῖον κι' ἐδινότανε.

Καὶ τὸ περισσότερον ἀκόμη εἶναι, ὅτι ἐπειδὴ ἡ συγχώρηση αὐτὴ ἐδινότανε γιὰ τὸ Θεό, ἐγίνηκε καὶ κατὰ μίμησιν τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεὸς δηλαδὴ ὅταν συγχωρῇ, μαζὶ μὲ τὴν συγχώρεση, εὐεργετεῖ αὐτοὺς πού συγχωρεῖ. Κατὰ τὸν ἴδιον λοιπὸν τρόπο, ὅπως διδάσκει ὁ θεῖος Χρυσόστομος, κι' ὁ Ἰωσήφ, κατὰ θεία μίμησιν, μαζὶ μὲ τὴν συγχώρεσίν του χαρίζει στοὺς ἀδελφούς του πολλὰς εὐεργεσίες· «γιατὶ ἐγώ εἶμαι ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ· καὶ μιμοῦμαι τὸν δεσπότη μου· καὶ προθυμοποιοῦμαι ν' ἀμείβω μὲ εὐεργεσίες, αὐτοὺς πού μοῦ-καναν τὰ μεγαλύτερα κακά».

Συχνὰ ἀκούει κανεὶς ἀνάμεσα στοὺς Χριστιανοὺς πολλοὺς πού λένε — Ἐγὼ ἐσυγχώρεσα τὸν ἐχθρό μου! Τὸν ἐσυγχώρεσες; Σὲ συχαίρω γι' αὐτό. Πές μου ὅμως, ἐβεβαίωσες κι' ἐπεσφράγισες τὴν συγχώρεση πού τοῦδωκες καὶ μ' εὐεργεσίες πού τοῦκανες, ἢ πού ἐσκέφθηκες νὰ τοῦ κάνης;

Γιὰ ποιὸ σκοπὸ παραγγέλλει ὁ Ἰωσήφ πεθαίνοντας τὴν ἀνακομιδὴ τῶν λειψάνων του στὴ Χαναάν.

Ὁ Ἰωσήφ, ἀπὸ θείαν ἀπὸ ψηλὰ φώτιση καὶ ἀποκάλυψη, ἐπρόβλεψε μὲ προφητικὸ μάτι, ὅτι σ' ἓνα προκαθωρισμένο καιρὸν ὁ Θεὸς θὰ ἐπισκεφθῇ τὸ Ἰσραηλιτικὸ γένος· κι' ὅτι ἀφοῦ θὰ τὸ λυτρώσῃ ἀπὸ τὴν Αἰγυπτιακὴ τυραννία πού θὰ τοῦ ἐπιβληθῇ, θὰ τὸ μεταφέρῃ στὴν γῆν ἐκείνη, πού ὑποσχέθηκε στὸν Ἀβραάμ, τὸν Ἰσαὰκ καὶ τοὺς πατέρες του. Ὅθεν ἐγγίζοντας στὸ τέλος τῆς ζωῆς του, ὠρκισε τοὺς ἀδελφούς του, καὶ διὰ μέσου αὐτῶν ὅλους τοὺς ἀπόγονους τοῦ Ἰσραήλ, νὰ μεταφέρουν τότε μαζί τους καὶ τὰ λείψανα τοῦ νεκροῦ του, ἀφοῦ κάμουν τὴν ἀνακομιδὴ τους ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο στὴ Χαναάν. «Καὶ ὠρκισεν ὁ Ἰωσήφ τοὺς υἱούς τοῦ Ἰσραήλ καὶ τοὺς εἶπε, ὅταν θ᾿ ἔλθῃ ἡ ὥρα πού ὁ Θεὸς θὰ σᾶς ἐλεθῇ, νὰ πάρατε μαζί σας ἀπὸ ἐδῶ καὶ τὰ ὀστᾶ μου» (Γεν. ν', 23).

Δυὸ ἦσαν, ὅπως λέγει ὁ θεῖος Χρυσόστομος, οἱ σκοποὶ τοῦ Ἰωσήφ· ὁ ἓνας, ἐπειδὴ εἶχε τὸ φόβο, πῶς οἱ Αἰγύπτιοι πού ἦταν ἓνα ἔθνος, πού εἶχε ροπή καὶ κλίση στὸ νὰ λατρεύῃ τὰ κτίσματα, ἂν ἔμεναν τὰ ὀστᾶ του στὴν Αἴγυπτο, τὸν θεοποιήσουν, θυμούμενοι τίς μεγάλες ὠφέλειες καὶ τίς εὐεργεσίας πού ἀπόλαυσαν ἀπ' αὐτόν· κι' ἔτσι χωρὶς νὰ τὸ θελήσῃ, θὰ γινότανε αὐτὸς ἀφορμὴ καὶ αἰτία τῆς ἀσέβειάς τους· «Ὁ ἓνας μὲν λόγος ἦτανε γιὰ νὰ μὴν ἔχουνε οἱ Αἰγύπτιοι ἀφορμὴ τῆς ἀσέβειάς του τὸ σῶμά του· ἐπειδὴ εἶναι ἓνας λαὸς πού εὐκολὰ προσαγορεύει τοὺς ἀνθρώπους θεούς».

Ὁ ἄλλος σκοπὸς τοῦ Ἰωσήφ ἦτανε, ὅτι ἤθελε νὰ γνωστοποιήσῃ στ' ἀδελφία του, καὶ διὰ μέσου αὐτῶν ὅλη τὴν Ἑβραϊκὴ φυλὴ, ὅτι ἡ ὑπόσχεση τοῦ Θεοῦ ἦτανε βέβαιη καὶ ἀναμφισβήτητη, γιατί ἂν ἔμεναν πάντα τους οἱ Αἰγύπτιοι κάτοικοι τῆς Αἴγυπτου, ποιὰ ἦτανε ἡ ἀνάγκη νὰ τοὺς παραγγέλλῃ τόσο ἐμφαντικά, ὥστε καὶ νὰ τοὺς ὀρκίσῃ, νὰ μεταφέρουν καὶ τὰ ὀστᾶ του στὴ γῆν ἐκείνη, πού πρόκειται αὐτοὶ νὰ μεταφερθοῦν; «Ὁ

δὲ δεύτερος λόγος ἦτανε, γιὰ νὰ ξέρουν, ὅτι ἐξάπαντος θὰ μετοικήσουν· γιὰτι ἂν αὐτὸ δὲν ἦτανε βέβαιον, δὲν θὰ τοὺς ἄφηνε τέτοιαν ἐντολή, νὰ μεταφέρουνε καὶ τὰ ὄστᾶ του».

Ἐπῆρχεν ὁμως κι' ἓνας τρίτος σκοπὸς τῆς παραγγελίας αὐτῆς, ὅπως τὸν ἐσημείωσεν ὁ ἱερός Ἐπιφάνιος. Ποιός ἦτανε; Γιὰ νὰ τοὺς πιστοποιήσῃ, ὅπως λέει, νὰ περιμένουνε, ἔπειτα ἀπὸ αὐτὴν τὴν πρόσκαιρην ζωὴν καὶ μιὰν ἄλλην, τὴν μέλλουσα· τὴν αἰώνια δηλαδὴ ἐκεῖνη καὶ τὴν ἀτελείωτη. Γιὰ νὰ τοὺς πληροφορήσῃ, ὅτι πρέπει ἀδίστακτα νὰ ἐλπίζουτε στὴν Ἀνάστασιν. Ἀλλοιῶτα ποιὸς λόγος ὑπῆρχε οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι, οἱ θεοφιλεῖς καὶ δίκαιοι καὶ ὅσιοι, ποὺ ὅσῳ ζοῦσαν καταφρονοῦσαν τὰ γῆινα, νὰ γνοιόζωνται, τόσο πολὺ ὅταν θὰ πεθάνουν, καὶ νὰ δείχνουν τέτοια φροντίδα γιὰ ἓνα πρᾶγμα φθαρτό, τὸ ταλαίπωρον δηλαδὴ σαρκίον, ποὺ σαπίζει καὶ ποὺ τὸ τρῶνε τὰ σκουλήκια; «Ἄν δὲν ἤλπιζαν σὲ μελλοντικὴν Ἀνάστασιν, γιὰτι νὰ φροντίζουν γιὰ τὰ ὄστᾶ τους»;

Μ' αὐτὴν τὴν ἐλπίδα ἔκλεισε τὰ μάτια τοῦ ὁ Ἰακώβ, ἀκούοντας τὸ Θεὸ νὰ τοῦ ὑπόσχεται, πῶς θὰ τὸν ξαναγεράσῃ στὴ γῆ τῶν πατέρων του· «Ἐγὼ εἶμαι ὁ Θεὸς τῶν πατέρων· καὶ στὸ τέλος θὰ σὲ ξαναγεράσω (Γεν. ρκε'),»

Μ' αὐτὴν τὴν ἐλπίδα πεθαίνει καὶ ὁ Ἰωσήφ, ὀρκίζοντας τοὺς ἀδελφούς του καὶ τοὺς ἀπόγονούς του, ὅταν ὁ Θεὸς θὰ φανερώσῃ τὴν εὐνοιά του στὸν Ἰσραὴλ καὶ θὰ τὸν μετοικήσῃ στὴ γῆ τῆς ἐπαγγελίας, τότε νὰ μεταφέρουνε μαζί τους καὶ τὰ ὄστᾶ του, γιὰ νὰ βρίσκωνται κι' αὐτὰ ἐκεῖ, ποὺ θὰ βρίσκωνται καὶ οἱ ὁμογενεῖς του· «Ὅταν θὰ σᾶς ἐπισκεφθῇ ὁ Θεός, νὰ πάρετε ἀπὸ ἐδῶ καὶ τὰ ὄστᾶ μου καὶ νὰ τὰ μεταφέρετε μαζί σας· (Γεν. ν', 25).

Ἄς ντραποῦνε λοιπὸν αὐτοὶ ποὺ διατείνονται, πῶς σ' ὅλη τὴν ἱερὴ καὶ θεοδώρητη Πεντάτευχο, δὲν γίνεται κανένας λόγος καὶ καμμιά μνεῖα γιὰ μέλλουσα ζωὴ!

(ΤΕΛΟΣ)

Μετὰφρ. ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

Ἀπὸ τὸ Συνέδριον τῆς Ρόδου

Ἡ ΦΩΤΕΙΝῆ ΠΡΟΒΟΛῆ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ ΚΑΙ Ἡ ΑΚΤΙΝΟΒΟΛΙΑ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ ΠΑΝΟΡΘΟΔΟΞΟΝ ΠΡΟΣΚΥΜΗΜΑ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΔΙΣΘΗΜΑ

Γενικὴ ἡ πίστις πρὸς τὴν ἰδέαν τῆς Ἑνότητος

Ἡ Ρόδος ὑπῆρξε τὶς τελευταῖες πού ἐπέρασαν ἡμέρες τὸ κέντρον τῆς προσοχῆς καὶ τοῦ ἐνδιαφέροντος ὀλοκλήρου τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου. Τὸ Πανορθόδοξο Συνέδριον πού συνεκροτήθη εἰς τὸ γραφικὸ αὐτὸ νησί τοῦ Αἰγαίου στάθηκε ὡς σταθμὸς φωτεινὸς εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ὁρθοδοξίας. Μία ἀτμόσφαιρα θριάμβου τῆς ὀρθόδοξης πίστεως ἐδημιουργήθηκε γύρω. Τὴν ἐζήσαμε καὶ ἡμεῖς τὴν ἀτμόσφαιρα αὐτὴ καὶ αἰσθανθήκαμε βαθειὰ συγκίνησι. Αὐτὴν τὴν συγκίνησι πού ὑπῆρξε αἶσθημα γενικὸ τῆς ἑλληνικῆς ὀρθοδοξίας τὴν ἐπροκάλεσε ἰδίως ἡ ἔξαρσις τῆς θέσεως τοῦ πρώτου Ἑλληνικοῦ Πατριαρχείου, τοῦ Οἰκουμενικοῦ, καὶ ἡ ὁμόφωνος ἀναγνώρισις αὐτοῦ ὡς τοῦ πρώτου τῆ τάξει καὶ δικαιουμένου ἀνεπιφύλακτα νὰ ἔχη τὸ προβάδισμα. Καὶ ἀσφαλῶς καὶ μόνο ἡ ἐκδήλωσις αὐτὴ ὀλοκλήρου τοῦ ὀρθοδόξου χριστιανικοῦ κόσμου ὑπῆρξε ἀρκετὴ διὰ νὰ ἀποθέσῃ τὴν σφραγίδα τῆς ἐπιτυχίας εἰς τὴν Διάσκεψιν αὐτὴν τῆς Ρόδου. Ἀποφάσεις βεβαίως δὲν ἐλήφθησαν οὔτε καὶ ἦταν δυνατὸν νὰ ληφθοῦν ἐφ' ὅσον ἡ Διάσκεψις αὐτὴ δὲν ἦταν οὐσίας, ἀλλὰ προκαταρκτικὴ πρὸς ἔγκρισιν ἀπλῶς τῶν θεμάτων τὰ ὁποῖα εἶχε ὑποβάλει τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ τὰ ὁποῖα θὰ περιελαμβάνοντο εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν τῆς μελλούσης νὰ συνέλθῃ Προσυνόδου. Ἀλλὰ καὶ ὡς προκαταρκτικὴ ἡ Διάσκεψις αὐτὴ ἐδικαίωσε τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὰς προσδοκίας. Ἡ συγκέντρωσις τῶν ἀντιπροσώπων τῆς ὀρθοδοξίας ὀλοκλήρου τῆς οἰκουμένης μέχρι καὶ τῶν Ἰνδιῶν δὲν ὑπῆρξε γεγονός ἀνευ σημασίας. Καὶ ἡ βολιδοσκόπησις ἐξ ἄλλου τῶν ἀντιλήψεων καὶ τῶν διαθέσεων ὄλων τῶν ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν εἰς τὰ ζητήματα πού ἔθεσεν ὑπ' ὄψιν τῆς Διασκέψεως ἡ κορυφὴ τῆς ὀρθοδοξίας, τὸ Πατριαρχεῖον τοῦ Φαναρίου, ὑπῆρξεν ἐξ ἴσου σημαντικῆς σπουδαιότητος. Ἀσφαλῶς δὲ ὑπῆρξαν οἱ δύο σπουδαιότεροι σκοποὶ, τοὺς ὁποίους ἐπεδίωκεν ἡ κορυφὴ τῆς Ὁρθοδοξίας, ἀναλαμβάνουσα τὴν πρωτοβουλία καὶ πραγματοποιοῦσα τὴν σύγκλησιν τῆς Διασκέψεως τῆς Ρόδου. Τὸ ἐνδιαφέρον αὐτὸ διὰ τὴν πανορθόδοξον συγκέντρωσιν ἐξεδηλώθη ἰδίως μεταξὺ τοῦ ξένου κόσμου. Καθολικοὶ καὶ διαμαρτυρόμενοι παρατηρηταί, ἱερωμένοι καὶ θεολόγοι, Καθηγηταὶ Πανεπιστημίων τῆς Δύσεως καὶ προσωπικό-

τητες τῆς Χριστιανικῆς κινήσεως τῆς Ἀμερικῆς ἔσπευσαν ἀθρόοι εἰς τὴν Δωδεκανησιακὴν πρωτεύουσαν, ἀποδίδοντες μεγάλην σημασίαν εἰς τὴν Διάσκεψιν αὐτήν, ὡς σταθμὸν ἱστορίας τῆς ἐκκλησίας. Εἰς τοὺς σκοποὺς τῆς πανορθόδοξου αὐτῆς συγκεντρώσεως ἀπέβλεπον ὅλοι ὡς πρὸς τὴν διάνοξιν μιᾶς ὁδοῦ διὰ τὴν μελλοντικὴν, ἔστω καὶ ἀπωτέραν, ἐνότητα καὶ ἑνωσιν ὄλων τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν. Καὶ ὑπῆρξεν ἔκδηλος ἡ ἐκπληξίς των διὰ τὴν κατανόησιν ὀλοκλήρου τῆς ὀρθοδοξίας, ἡ ὁποία ἔσπευσε νὰ ἀντισωπευθῆ πειθαρχοῦσα εἰς τὴν κορυφὴν αὐτῆς, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον.

*

Ἀλλὰ ἄσχετα πρὸς τὰς συζητήσεις καὶ τὰ ἐπιτεύγματα τοῦ Πανορθοδόξου αὐτοῦ Συνεδρίου, ἡ συγκέντρωσις αὐτῆ ἀπετέλεσεν εὐκαιρίαν εἰς ὅλους ὅσοι εὐρέθημεν ὡς παρατηρηταὶ νὰ ζήσωμεν καὶ μίαν ἄλλην συγκινητικὴν ἀτμόσφαιραν. Αἱ λειτουργίαι καὶ αἱ ἐπισκέψεις εἰς διάφορα ἱστορικὰ τοπία τῆς Ρόδου ἐστάθησαν ὡς ἕνα ψυχικὸ ἀναβάπτισμα σὲ ὅλους. Καὶ θὰ παραμείνῃ ἀλησμόνητη ἡ ἀνάμνησις αὐτῶν σὲ ὅλους. Ἡ συμμετοχὴ τῶν ἱεραρχῶν ὄλων τῶν ὀρθόδοξων ἐκκλησιῶν εἰς τὰς πανηγυρικὰς λειτουργίας τῆς ἐκκλησίας τοῦ Εὐαγγελισμοῦ μὲ τὴν διασταύρωσιν ὄλων τῶν γλωσσῶν καὶ συγκεκριμένως τῆς ἑλληνικῆς, τῆς ἀραβικῆς καὶ τῆς σλαβικῆς, ὑπῆρξε πάντοτε μία πραγματικὴ μυσταγωγία. Καὶ ἡ ὁμολογία τῆς Ὀρθόδοξης πίστεως, μὲ τὴν ταυτόχρονον καὶ εἰς τὴν ἰδίαν γλώσσαν ἐκάστης ἐκκλησίας ἀπαγγελίαν τοῦ Συμβόλου τῆς πίστεως δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἀφίση ἀσυγκίνητον καὶ τὸν πλέον ψυχρὸν καὶ ἀδιάφορον. Οἱ ἔσπερινοὶ κατόπιν εἰς τὸν ναῖσκον τῆς Παναγίας τῆς ἱστορικῆς Λίνδου, εἰς τὸν ὀρμίσκον εἰς τὸν ὁποῖον ἀπεβιβάσθη ὁ ἀπόστολος Παῦλος κατὰ τὴν ἐπίσκεψίν του εἰς τὴν Ρόδον καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς μονῆς τῆς Φιλερήμου, ἐδημιούργησαν τὴν ἀτμόσφαιρα μιᾶς βαθυτάτης ἱερᾶς κατανύξεως. Χτυποῦσαν χαρμίσυνα οἱ καμπάνες τῶν ἐκκλησιῶν τῶν χωριῶν ὅταν περνοῦσε ἡ συνοδεία τῶν συνέδρων καὶ τῶν προσκεκλημένων καὶ ἡ πορεία αὐτῆ ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ ὀλόλευκα χωριουδάκια τῆς Ρόδου ἔπαιρνε τὴν μορφή ἐνὸς πανορθόδοξου προσκυνήματος ἀπὸ τὰ σπάνια ποῦ ἐσημειώθησαν καὶ θὰ σημειωθοῦν ἴσως εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ὀρθοδοξίας.

Αὐτῇ ἡ θρησκευτικὴ ἐκδήλωσις τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐπροκάλεσε κατάπληξιν εἰς τοὺς ξένους ἐκκλησιαστικοὺς ἀρχηγούς. Δὲν ἐφάνταζοντο τόση προσήλωσις καὶ πίστις πρὸς τὴν θρησκείαν. Ἀντελήφθησαν θρησκευτικὸ αἶσθημα ἀναζωπυρωμένον καὶ δὲν ἀπέκρυψαν τὴν μορφωθεῖσα ἀντίληψίν των ὅτι ἡ ἑλληνικὴ ὀρθοδοξία εἰς τὸ σύνολον τῆς παγκοσμίου ὀρθοδοξίας δὲν εἶναι μονάς, ἀλλὰ ἕνας ἰσχυρὸς

παράγων με επιφανειακήν ἀλλὰ καὶ με ψυχικὴν οὐσιαστικὴν ὑπόστασιν καὶ δυναμικότητα. Τὸ ἑλληνοχριστιανικὸ πνεῦμα παρουσιάσθη με ὄλη τὴν μεγαλοπρέπεια καὶ ἐπιβλητικότητά του. Τὸ προσκύνημα εἰς τὸν μικρὸν ναῖσκον τοῦ ὀρμίσκου τῆς Λίνδου ὅπου ἀνῆλθε καὶ ἐκήρυξε ὁ ἀπόστολος Παῦλος καὶ ἡ ἱερουργία κατόπιν εἰς τὸν πανηγυρίζοντα εἰς τὰς Ἀθήνας ναὸν τοῦ πολιοῦχου τῆς ἑλληνικῆς πρωτευούσης ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου, ἔδωσαν ζωντάνεια εἰς τὸ γράμμα καὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ ἑλληνοχριστιανισμοῦ. Καὶ ἀγκάλιασαν τὸ πνεῦμά του ὄλοι οἱ συγκεντρωθέντες ἱεράρχαι ἀνεξαρτήτως φυλετικῆς καὶ γλωσσικῆς διακρίσεως. Μῆδοι Πάρθοι καὶ Ἐλαμίται τοῦ ἱεροῦ εὐαγγελίου. Ἄραβες, Σλαῦοι, καὶ Ἕλληνες τῆς σημερινῆς ἐποχῆς. Ἡ ὕμνολογία τῆς δόξης καὶ τῶν μεγαλείων τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν ἰδίαν των γλῶσσα ἕκαστος καὶ με τὴν αὐτὴν ὀρθόδοξον κατανόησιν καὶ πίστιν ἀπετέλεσε ἓνα γεγονός, ἡ λαμπρὰ φωτοβολία τοῦ ὁποίου προσέθεσε ἓνα ἀκόμη στέφανον εἰς τὸ ἐπιτευχθὲν ἔργον τῆς ἐνότητος τῶν ὀρθοδόξων. Ἡ ἐνότης ὡς ἔκφρασις καὶ ὡς ἰδέα ἐπῆρε μίαν ζωντανὴν μορφήν καὶ πραγματικότητα. Ἡνωμένοι εἰς τὴν πίστιν, τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν ἀγάπην ὄλοι οἱ Ὄρθόδοξοι. Καὶ κάτω ἀπὸ τὴν μυσταγωγικὴν ἀτμόσφαιραν τῶν διαφόρων οἴκων τοῦ Θεοῦ ὑπῆρξε ἀναμφισβήτητη ἡ πηγαία εἰλικρίνεια ὄλων.

*

Ἄγνωστον ποιαὶ θὰ εἶναι αἱ οὐσιαστικώτεραι συνέπειαι τῆς πανορθοδόξου συγκεντρώσεως τῆς Ρόδου καὶ τῶν ἐκδηλώσεων αὐτῆς. Ἡ ἐντύπωσις τοῦ κοινοῦ παρατηρητοῦ, ὁ ὁποῖος παρηκολούθησε τὴν Διάσκεψιν αὐτὴν ἐκ τοῦ πλησίον εἰς τὴν νῆσον τοῦ Αἰγαίου, με τὴν τὴν ἑλληνοχριστιανικὴν παράδοσιν καὶ με τὴν τὴν ὀρθόδοξον ἱστορίαν δὲν ἐπεκτείνεται πέραν τῆς πραγματικότητος τῆς στιγμῆς. Συμφωνεῖ με τὴν γενικωτέραν ἐντύπωσιν τῶν ἀρχηγῶν τῶν ἐκκλησιῶν, οἱ ὁποῖοι ἐκλήθησαν καὶ μετέσχον εἰς τὴν Διάσκεψιν τῆς Ρόδου. Ὑπῆρξε ἓνα γεγονός ἀξιοσημείωτον ἢ Πανορθόδοξος αὐτὴ Διάσκεψις καὶ ἡ ἀφορμὴ μιᾶς ψυχικῆς ἀνατάσεως πρὸς τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν καὶ τὸν Μεγάλον ἀρχηγὸν τῆς. Παρεμερίσθησαν ἀπὸ τὴν σκέψιν καὶ τὴν συνείδησιν ὄλα τὰ γῆϊνα καὶ εὐτελεῖ γεγονότα, ἰδεολογικά, πολιτικά, κομματικά διὰ τὰ καταυγασθῆναι εἰς τὸν χριστιανικὸν ὀρίζοντα ἢ ἀπαστράπτουσα ἀκτινοβολία τῆς ὀρθοδοξίας καὶ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. Καὶ ἀνάμεσα ἀπὸ τὴν ἀκτινοβολία αὐτὴ ὑψώθη ἡ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ὡς μιὰ φωτερὴ ἐπίσης προβολὴ ἱστορίας καὶ παραδόσεων αἰώνων.

ΒΑΣ. ΗΛΙΑΔΗΣ

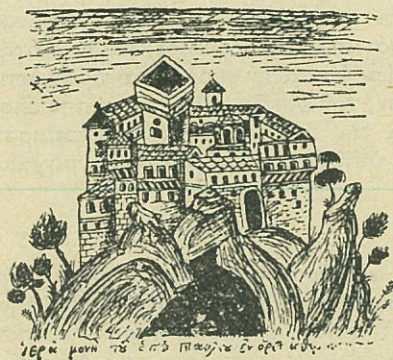
ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟΝ «ΕΥΕΡΓΕΤΙΝΟ» Ἡ «ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΗΘΙΚΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΩΝ»

Ἡ θαυμαστὴ ἀνεξικακία τοῦ ἁγίου Εὐθυμίου τοῦ Νέου.

Κάποτε κάποιοι ἱερόσυλοι ἔκαμαν ἀνοιγμα στὸν τοῖχο τοῦ ἱεροῦ ναοῦ, ἐκεῖ ποῦ ἐμόναζεν ὁ ἅγιος Εὐθύμιος, κι' ἔκλεψαν τὴ νύκτα ὄλα τὰ ἱερά του κειμήλια.

Τὸ πρῶτ' λοιπὸν ποῦ ἐγίνηκε τὸ πρᾶγμα φανερό, ἀναστατάθηκε τὸ περίχωρο κι' ἔψαχναν νὰ ξεδιαλύνουν τὸ κακὸ καὶ ν' ἀνακαλύψουνε τοὺς κλέφτες.

Καὶ στὸ τέλος, ἐπειδὴ παντοῦ ἐγνωστοποιήθηκεν ἡ κλοπὴ, τοὺς ἔπιασαν. Καὶ οἱ πολῖτες τοὺς ἐδέσανε καὶ τοὺς ἐφυλακίσανε. Καὶ ἡ ἀγανάκτηση γιὰ τὴν πράξη τους ἦτανε ἀσυγκράτητη· κι' ἐζητοῦσαν νὰ ἐπιβάλουνε στοὺς ἀθλίους αὐτοὺς πρωτόφαντες ποινές.

Ὅταν λοιπὸν ὁ Ἅγιος ἀντελήφθηκε τὴν πρόθεσὴ τους αὐτῆ, ἐμπήκεν αὐτὸς στὴ μέση καὶ τοὺς εἶπε — Νομίζω, ἀγαπημένα μου παιδιά, πὼς δὲν εἶναι σωστὸ ἄλλος νὰ τιμωρήσῃ τοὺς μιαροὺς αὐτοὺς, παρὰ ἐγώ. Γιατί ἐμένα ἔβλαψαν καὶ

δίκηο εἶναι ἐγὼ ν' ἀγανακτῶ περισσότερο ἀπὸ ὄλους γιὰ τὸ κακὸ ποῦ μοῦκαναν. Θὰ τοὺς τιμώρῃσω λοιπὸν ἀνελέητα. Καὶ θὰ τοὺς βάλω σὲ στρέβλες. Καὶ θὰ τοὺς ἀφήσω νηστικούς καὶ διψασμένους, ὥσπου νὰ βγῆ ἡ ψυχὴ τους...

Κι' ὄλοι ἔκριναν, πὼς ἔτσι εἶναι τὸ σωστό. Τοὺς ἐπήρε λοιπὸν καὶ τοὺς ἐσυμάζεμε κοντά του. Κι' ὅταν διαλύθηκε τὸ πλήθος, τοὺς ἔκαμε τὸ τραπέζι μὲ φιλοφροσύνη, ἀφοῦ πρῶτα τοὺς ἔλυσεν ἀπὸ τὰ δεσμά τους. Καὶ στὸ τέλος τοὺς ἐφωδίασε μὲ πολλὰ χρειαζόμενα καὶ τοὺς ἀφήκε νὰ φύγουνε καὶ νὰ πάη ὁ καθένας τους, ὅπου ἤθελε.

Μιὰν ἄλλη πάλι φορὰ ἦτανε νύκτα καὶ τὸ φεγγάρι ὀλόγιομο. Καὶ γι' αὐτὸ δὲν ἦτανε πηχτὸ τὸ σκοτάδι, παρὰ ἐσκέπαζε τὴ γῆ ἓνα γλυκὸ μούχρωμα. Ὁ Ἅγιος λοιπὸν, μόλις ἐτελείωσε τὴς μεσονύχτιες ὑμνωδίες στὸ Θεό, ἔκανε ἓνα γύρο, ὅπως τὸ συνήθιζε γύρω ἀπὸ τὸ Μοναστήρι. Βλέπει λοιπὸν στὸ ξέφωτο δυὸ ἀν-

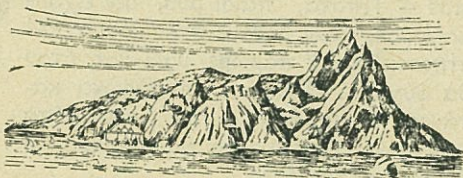
θρώπους που είχαν επιβουλευθῆ τὰ ἔξωτερικά κελλάρια τοῦ Μοναστηριοῦ, γιὰ νὰ κλέψουνε τὸ σιτάρι τους. Κι' ὁ μὲν ἕνας ἀπὸ κάτω εἶχεν ἀνοίξει μιὰ μυστικὴ τρύπα κι' ἐγέμιζε τὰ σακκιά. Ὁ ἄλλος δὲ ἀπὸ ἔπάνω, τᾶπαιρνε κι' ἐπήγαινε καὶ τ' ἀπῆθωνε σὲ μιὰ γωνία που δὲν ἐφαίνονταν, γιὰ νὰ τὰ πάρουνε κατόπιν. Ὁ τελευταῖος λοιπὸν αὐτὸς σιταροκουβαλητῆς, μόλις εἶδε τὸν Ἅγιο νὰ πλησιάσῃ, τῶβαλε στὰ πόδια γρήγορα, χωρὶς νὰ γνοιασθῆ διόλου γιὰ τὸν σύντροφό του. Ὁ δὲ Ἅγιος Εὐθύμιος, ἐπειδὴ ἐστοχάσθηκε, πῶς θὰ ἦτανε φοβερό καὶ ἀξιοκατάκριτο πράγμα, ν' ἀποστερήσῃ τοὺς φτωχοὺς ἐκείνους ἀνθρώπους ἀπὸ τὸ ψωμί τους, καὶ μάλιστα στὴν περίστασιν ἐκείνῃ που ἀπὸ τὴν ἔλλειψιν τὸ σιτάρι ἐλογιαζότανε σὰν χρυσάφι, ἀποφάσισε νὰ πάρῃ τὴ θέσιν ἐκείνου που ἔφυγε καὶ νὰ κάνη αὐτὸς τὴ δουλειὰ που ἔκανεν ἐκεῖνος.

Κι' ἔτσι ἐκεῖνος ἀπὸ κάτω ἐξακολούθησε νὰ δίνῃ τὰ σακκιά, χωρὶς νὰ πάρῃ εἶδησιν καθόλου ἀπὸ αὐτὸ που ἐγίνε. Ὁ δὲ Ἅγιος τᾶπαιρνε καὶ τὰ ἐκουβαλοῦσε. Κι' ὅταν πλέον ἐκεῖνος εἶχεν ἀφαιρέσει ἕνα πολὺ μεγάλο ποσὸν καὶ ἦτανε ἔτοιμος ν' ἀνεβῆ, ἔσκυψε καὶ τοῦ ἐψιθύρισε στ' αὐτὴν — Θὰ φύγωμε λοιπὸν, χωρὶς νὰ πάρωμε καὶ τυριά; Καὶ μὲ τὸ δάκτυλό του ἔδειξε κάποιον τόπο. Κι' ἐκεῖνος, ἀπὸ τὸ μισόφωτο, μὰ κι' ἀπὸ τὴν ταραχὴν του, δὲν ἀντελήφθηκε τίποτε. Μονάχα τοῦ εἶπε — Κι' ἀπὸ ποῦ τὸ ξέρεις ἐσύ, ὅτι ἐκεῖ πέρα βρίσκονται τυριά; — Τᾶκουσα, τοῦ εἶπε, που τῶλεγε ἐδῶ καὶ λίγην ὥραν, ὁ Ἐπιστάτης.

Ἄμέσως λοιπὸν ἐτράβηξε πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο, βρῆκε τὰ τυριά, καὶ πῆρε, ὅσα μπόρεσε, καὶ τᾶδωκε κι' αὐτὰ στὸν Ἅγιο. Κι' ὅταν ἔτελειώσε πλέον, τοῦδωκεν ἐκεῖνος τὸ χέρι του γιὰ ν' ἀνεβῆ. Καὶ τότε μονάχα ἀντελήφθηκε ποιὸς ἦτανε. Καταντροπιάσθηκε λοιπὸν καὶ τὸν ἔκοψε κρύος ἰδρώτας κι' ἀπὸ τὸ φόβο του ἐμαρμάρωσε καὶ στὸ τέλος, κυλίσθηκε κατάχαμα, ἐμπρὸς στὰ πόδια τοῦ Ἁγίου.

Κι' ἐκεῖνος ἔσκυψε μὲ καλωσύνη καὶ τὸν ἐσήκωσεν ἀπὸ καταγῆς· καὶ τὸν ἐχάιδευε· καὶ τοῦλεγε, μὲ γλύκα καὶ μὲ τρυφερότητα — Μὴ στενοχωριέσαι, παιδί μου, σὰν νᾶκανε τάχα κανένα μεγάλο κακό. Δικὰ σου εἶναι ὅλα αὐτὰ τὰ πράγματα καὶ τοῦ Θεοῦ. Κι' ἂν τὰ πῆρες, ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ σου τ' ἀφαίρεσες, κι' ὄχι ἀπὸ κανέναν ἄλλον. Κι' ἂν τυχὸν καὶ βρεθῆς ξανά σὲ χρεῖα καὶ σὲ ἀνάγκες, νᾶλθης πάλι καὶ νὰ ξαναπάρῃς.

Κι' ἐκεῖνος, νικημένος ἀπὸ τὴν καλωσύνην του αὐτῆν, ἔφυγε, μὲ

ἄπειρο σεβασμὸν πρὸς τὸν Ἅγιο. Κι' ἐγύριζε παντοῦ, κι' ἔλεγε σ' ὅλο τὸν κόσμον γιὰ τὴν φιλανθρωπία του καὶ τὴν ἀνεξικακία του.

Ὁ ἀββᾶς Μακάριος καὶ οἱ κλέπτες.

Ὁ Ἀββᾶς Μακάριος, γυρίζοντας μιὰν ἡμέρα στὴ σκήτη του, βρῆκε κάποιον, πού ἐκλεβε τὰ πράγματά του, καὶ πού τὰ φόρτωνε σ' ἓνα μουλάρι πού βαστούσε μαζί του. Καὶ τότες, ἔτρεξε νὰ τὸν συμπαρασταθῆ, σὰν νὰ μὴν ἦτανε δικά του. Καὶ σὰν νάτανε ξένος κι' ἀδιάφορος, τὸν ἐβοηθοῦσε νὰ φορτώσῃ στὸ ζῶο καὶ τὰ ὑπόλοιπα. Καὶ ὕστερα, ἤσυχχα ἤσυχχα, τὸν συνώβγαλεν ὡς τὴν ἐξώπορτα, καὶ τοῦ εἶπε — Τίποτα, παιδί μου, δὲν εἴχαμε μαζί μας, ὅταν ἤλθαμε στὸν κόσμον· καὶ τίποτα δὲν θὰ πάρωμε μαζί μας, ὅταν θὰ φύγωμε. Ὁ Κύριος μοῦ τὰ δώκεν κατὰ· καὶ μὲ τὸ θέλημά του ἐγένινεν αὐτὸ πού ἐγινε. Ἄς εἶναι τρισευλογημένο τὸ ὄνομά του γιὰ ὅλα.

Ἄλλη μιὰ φορὰ πάλι, τὴν ὥρα πού ἔλειπεν ἀπὸ τὴ σκήτη του, μπῆκε σ' αὐτὴ κάποιος κλέφτης. Καὶ γυρίζοντας ὁ Γέροντας ξαφνικά, τὸν ἔπιασε πού ἔπαιρνε τὴ φτωχικὴ του οἰκοσκευὴ καὶ τὴν ἐφόρτωνε στὴν καμήλα του.

Ἐτρεξε λοιπὸν κι' αὐτὸς στὸ κελλί του, καὶ παίρνοντας τὰ ὑπόλοιπα ἀπὸ τὰ πράγματά του τὰ παράδιδε στὸν κλέφτη, γιὰ νὰ τὰ φορτώσῃ κι' αὐτὰ στὴν καμήλα του.

Ἀφοῦ λοιπὸν ὁ κλέφτης τὰ ἐγομάριασεν ὅλα, ἄρχισε νὰ κτυπᾷ τὴν καμήλα του, γιὰ νὰ σηκωθῆ καὶ νὰ φύγουνε· αὐτὴ ὅμως δὲν ἐσηκωνότανε, μὲ κανένα τρόπο.

Ὅταν λοιπὸν τὸ εἶδεν αὐτὸ ὁ Ἀββᾶς Μακάριος, μπῆκε γρηγορὰ στὸ κελλί του· καὶ παίρνοντας ἓνα μικρὸ σκαλίδι πού εἶχε ἀπομείνει, τὸ φόρτωσε κι' αὐτὸ ἐπάνω στὴν καμήλα λέγοντας — Αὐτό, ἀδελφέ μου, θέλει ἡ καμήλα· καὶ γι' αὐτὸ δὲν σηκώνεται. Καὶ κτυπώντας τὴν λίγο μὲ τὸ πόδι του, τῆς εἶπε — Σήκω ἐπάνω.

Κι' αὐτὴ ἀμέσως ἐσηκώθηκε. Κι' ἀφοῦ προχώρησε λιγάκι, πάλι ξανακάθησε. Καὶ μὲ κανένα τρόπο δὲν ξανασηκώθηκε, παρὰ ἀφοῦ πρῶτα τὴν ἐξεφόρτωσε ἀπὸ τὰ πράγματα, πού τὴν εἶχανε φορτώσει. Κι' ὁ κλέφτης καταντροπιάσθηκε· κι' ἔφυγε, χωρὶς νὰ πάρῃ τίποτα μαζί του.

**Ὁ Θεὸς συντρέχει αὐτοὺς πρὸς τὴν ἀδικίαν
καὶ τοὺς βοηθεῖ ἀκόμη περισσότερο.**

Ὁ πονηρὸς καὶ μισόκαλος Σατανᾶς, πρὸς ἐφρούαζε γιὰ τὴν μεγαλόδωρη προαίρεση καὶ γιὰ τὴν ἀπλόχερη φιλανθρωπία τοῦ ὑπερθαύμαστου Ἰωάννη τοῦ Ἐλεήμονα, ἔβαλε στὸ νοῦ τοῦ Ἄρχοντα Νικήτα, πρὸς ἦτανε πολὺ φίλος του καὶ γνώριμὸς του, κάτι πρὸς ἦτανε ὅλως διόλου ἀνάξιο γιὰ τὴν ἀρετὴ του, καὶ νὰ τὸ ξεστομίση· καὶ πολὺ περισσότερο τὸ κάνη.

Ἐπῆγε λοιπὸν ἐκεῖνος στὸ μακάριο Ἰωάννη καὶ τοῦ εἶπε — Ἡ Βασιλικὴ Κυβέρνηση, Δεσπότη μου, πρὸς ὅπως τὸ ξέρεις, αὐτὴ γνοιάζεται γιὰ τὴν ἀνάγκη τοῦ κόσμου, καὶ σὲ κάθε περίστασι ἀγωνίζεται καὶ καταξοδεύεται γιὰ νὰ τὴν ἰκανοποιήση, ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ πολλὰ χρήματα. Καὶ ὅπως τὸ βλέπεις καὶ μόνος σου, τώρα τελευταῖα ἐστενέψανε τὰ πράγματα, καὶ πρέπει νὰ βοηθήσωμε τὸ λαό. Πρεπούμενο λοιπὸν καὶ σωστὸ εἶναι, αὐτὰ πρὸς ἐστὶ τὰ ξοδιάξεις, ἄσκοπα καὶ χωρὶς κανένα πρόγραμμα ἐδῶ κι' ἐκεῖ, νὰ τὰ δώσης στὸ Δημόσιο Ταμεῖο.

Κι' ἐκεῖνος, χωρὶς νὰ παραχθῆ διόλου γι' αὐτὰ πᾶκουσε, τ' ἀπάντησε — Δὲν τὸ βρίσκω διόλου σωστὸ καὶ δίκαιο, νὰ δίνωμε στὸν ἐπίγειο Βασιλέα, αὐτὰ πρὸς ἀφιερώνονται στὸν Ἐπουράνιο. Αὐτὸ εἶναι, πέρα ὡς πέρα ἱεροσυλία καὶ ἀμαρτία πρὸς τὸν Θεὸν μεγάλη. Ἄν ὅμως τ' ἀπεφάσισης, πὸς ἔτσι πρέπει νὰ γίνη, κι' ἂν καμμιὰ λογικὴ δὲν μπορεῖ νὰ σὲ ἀποτρέψη ἀπ' αὐτὸ πρὸς ἐστοχάσθηκες νὰ κάμης, ἐμπρὸς σου καὶ φανερὴ εἶναι ἡ περιουσία τῆς Ἐκκλησίας, καὶ πῆγαινε καὶ πάρε τὴν μόνος σου, κατὰ τὸ θέλημά σου. Γιατὶ βέβαια, αὐτοπροαίρετα, ἐγὼ οὔτε ἓνα ὄβολο δὲν θὰ σοῦ δώσω.

Ἐκεῖνος λοιπὸν, πρὸς ἦτανε βέβαια λαμπρὸς ἄνθρωπος, μὰ ἐκείνη τὴν στιγμὴ, δὲν ξέρω γιατί, δὲν ἠθέλησε νὰ ὑποχωρήση διόλου ἀπὸ τὴν γνώμη του, ἐφώνασε τοὺς ἀκολουθούς του, καὶ τοὺς ἐπρόσταξε νὰ ξεσηκώσουνε ὅλη τὴν Ἐκκλησιαστικὴν περιουσίαν· καὶ νὰ μὴν ἀφήσουνε, παρὰ ἑκατὸ μονάχης λίτρες χρυσάφι στὸν Πατριάρχη.

Ἐνῶ λοιπὸν κατέβαιναν τὴν σκάλες, βαστάζοντας τὰ χρήματα, συναπαντηθήκανε μὲ κάποιους, πρὸς αὐτοὶ ἀνέβαιναν πρὸς τὸν Πατριάρχη καὶ τοῦ ἐπῆγαιναν δοχεῖα σφραγισμένα καὶ γεμάτα ἀπὸ μέλι· πρὸς ἄλλα τοὺς μὲν εἶχαν τὴν ἐπιγραφὴν «πρῶτο» κι' ἄλλα, «ἄκαπνο».

Σὰν τὰ εἶδε λοιπὸν ὁ Πατρίκιος κι' ἐδιάβασε καὶ τὴν ἐπιγραφὴν τοὺς, ἐγύρισε καὶ εἶπε στὸν Πατριάρχη.

— Στείλε μου κι' έμένα, σέ παρακαλώ, ένα από τὰ δοχεία αυτά.

“Όταν λοιπόν τὰ πήρε στὰ χέρια του ὁ ἀποθηκάριος, κι' ἐζήτησε νὰ ἰδῆ τὸ περιεχόμενό τους καὶ νὰ τὸ δοκιμάσῃ, βρέθηκε ἔμπρὸς σ' ἕνα μεγαλώτατο θαῦμα. Κι' ἔτρεξε παρευθὺς στὸν Πατριάρχη καὶ τοῦ εἶπε, πὼς ὅλα τὰ δοχεία εἶναι γεμᾶτα ἀπὸ χρυσάφι. Κι' ἐκείνος ἐπρόσταξε, νὰ πάρουνε παρευθὺς ένα ἀπὸ τὰ δοχεία ἐκεῖνα ποὺ εἶχανε τὴν ἐπιγραφή «πρῶτο», καὶ νὰ τὸ πᾶνε στὸν Πατρίκιο. Καὶ τοῦστειλε μαζί κι' ἕνα γράμμα, ποὺ τὸ περιεχόμενό του ἦτανε αὐτό,

— Ὁ Κύριός μας, ποὺ μᾶς εἶπε «δὲν θὰ σ' ἀφήσω οὔτε καὶ θὰ σὲ παρατήσω», ἐπειδὴ ποτὲ δὲν λείει φέμματα καὶ εἶναι ὁ ἴδιος ἢ Ἄληθεια, μᾶς ἔστειλε, ἀντὶς γιὰ τὰ χρήματα ποὺ μᾶς πήρεν ἢ ἔνδοξότης σου, ἄλλα σὴ θέση τους. Θὰ σοῦ τὸ φανερώσῃ δὲ αὐτό, τὸ δοχεῖο αὐτὸ ποὺ σοῦ στέλλω, καὶ ποὺ εἶναι, καθὼς εἶδες, ένα ἀπὸ τὰ πολλὰ. Μάθε λοιπόν καὶ κατάλαβε το καλά, πὼς ἄνθρωπος φθαρτὸς καὶ θνητὸς ποτέ του δὲ θὰ τὸ κατορθώσῃ ν' ἀποστερήσῃ ἀπὸ τὸν Θεὸ τὴν πνοή καὶ τὴν τροφή, ποὺ αὐτὸς τὴν χορηγεῖ σὲ κάθε πλάσμα.

Παρήγγειλε δὲ ταυτόχρονα σ' αὐτοὺς ποὺ ἐκουβαλοῦσανε τὸ δοχεῖο, νὰ τὸ ἀνοίξουνε οἱ ἴδιοι μπροστὰ στὸν Πατρίκιο καὶ νὰ τοῦ εἰποῦνε, πὼς ὅλα ἐκεῖνα τὰ δοχεία ποὺ εἶδε, ὅλα εἶναι γεμᾶτα ὅπως αὐτὸ καὶ ξέχειλα ἀπὸ χρυσάφι.

Τὸν βρῆκανε λοιπόν τὴν ὥρα ποὺ ἦτανε καθησμένος στὸ τραπέζι του κι' εὐωχούντανε· καὶ τοῦδωκαν τὸ δοχεῖο καὶ μαζί καὶ τὸ γράμμα, ὅπως τοὺς παρήγγειλε ὁ Πατριάρχης. Κι' ἐκείνος, μόλις τὸ εἶδε, εἶπε — Εἶναι χολιασμένος, καθὼς φαίνεται, μαζί μου ὁ Πατριάρχης γι' αὐτὸ καὶ μοῦστειλεν ένα μονάχα δοχεῖο. Κι' αὐτοί, ὅπως εἶχανε διαταγή, τάνοίξανε μπροστὰ του κι' ἀδειάσανε τὰ χρήματα· καὶ τοῦ εἶπανε, πὼς καὶ τ' ἄλλα ὅλα εἶναι γεμᾶτα ἀπὸ χρυσάφι, παρόμοια σὰν αὐτό.

Καὶ μόλις ἐκεῖνος ἐδιάβασε καὶ τὴν ἐπιστολή καὶ εἶδε αὐτὸ ποὺ τοῦγραφεν ὁ Πατριάρχης πὼς «κανεὶς δὲν ἠμπορεῖ καὶ δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ στενοχωρέσῃ τὸ Θεό», ἐντράπηκε γι' αὐτὸ ποὺ ἔκαμε, καὶ τὸν ἐκυρίεψε τρόμος. Γιατὶ ἡ ψυχὴ του ἦτανε εὐγενικὴ καὶ ἐνάρετη· κι' ἀμέσως μοτανόησε γιὰ τὴν κακὴ του ἐνέργεια, κι' ἐφώνασε — Μεγάλῃ εἶναι ἡ δύναμή σου, Θεέ μου· κι' ὁ ταπεινὸς Νικήτας ποτέ του δὲ θὰ τάνεχθῇ ν' ἀποπειραθῇ νὰ τὸν στενοχωρέσῃ. Ἐσηκώθηκε λοιπόν ἀμέσως ὄρθιος, κι' ἐγύρισεν πίσω τὰ χρήματα τῆς Ἐκκλησίας ποὺ εἶχε πάρει, κι' αὐτὰ ποὺ ἦτανε μέσα στὰ δοχεία. Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ αὐτὰ, ἔστειλε καὶ ἀπὸ τὰ δικά του τριακόσιες λίτρες χρυσάφι στὸν Πατριάρχη, καὶ τοῦ ἐζήτησε συγγνώμην γιὰ τὴν κακὴ του πράξη.

Κι' ἐκείνος τὰ ἐδέχθηκε πρόθυμα. Κι' ὅταν ἐπῆγε κοντὰ του, δὲν τοῦ εἶπε τίποτε γι' αὐτὰ, οὔτε καὶ τὸν ἐπιτίμησε. Παρὰ τὸ ἐναντίον, τὸν ἐστήριξε, μὲ ἅγια λόγια καὶ μὲ νοουθεσίαι πνευματικῆς. Κι' ἐγινήκανε μάλιστα ἀπὸ τότε καὶ στενώτεροι φίλοι, ὥστε ὁ Πατριάρχης ἐγίνηκε καὶ ἀνάδοχος τῶν παιδιῶν του.

Όταν η απόγνωσις εμποδίζει τη μετάνοια

Ο ΙΕΡΕΥΣ ΚΑΙ ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΑΜΑΡΤΩΛΟΙ

‘Ο υἱὸς τοῦ Θεοῦ κατέβηκε στὸν κόσμον γιὰ νὰ σώσῃ τοὺς ἀμαρτωλοὺς. ‘Ο Χριστὸς εἶναι ὁ Ἅγιος κι’ ὁ Ἀναμάρτητος. Ἀλλὰ κινεῖται καὶ πορεύεται πρὸς τοὺς ἀμαρτωλοὺς. Θέλει νὰ μὴ μείνῃ μακριὰ ἀπὸ τὸν καθένα τους, νὰ βρεθῆ μαζί μὲ τὸν καθένα τους, γιὰ νὰ τὸν βγάλῃ ἀπὸ τὴν ἀμαρτία.

“Ὅπως στὴν περίμετρο ἑνὸς κύκλου, τὰ δυὸ πιὸ ἀπέχοντα μεταξύ τους σημεῖα συγχρόνως συμπίπτουν, ἔτσι συμβαίνει μὲ τὸν Χριστὸ καὶ τοὺς ἀμαρτωλοὺς. ‘Ο Χριστὸς, ἐπειδὴ εἶναι ὁ Ἅγιος κι’ ὁ Ἀναμάρτητος, ἀπέχει ὅσο κανένας ἄλλος ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο πού εἶναι πεσμένος στὴν ἀμαρτία. Ἀλλὰ, ἐπίσης, ὁ Χριστὸς, ἐπειδὴ εἶναι ἡ Ἀγάπη, βρίσκεται τόσο κοντὰ στὸν ἀμαρτωλὸ ὅσο κανένας ἄλλος.

Οἱ ἀμαρτίες μας, ὅταν τὶς συναισθανόμαστε, μᾶς κάνουν νὰ ὑποφέρουμε. Ἡ ψυχὴ, πού τὴ βαρύνουν, βρίσκεται σὲ πένθος καὶ σὲ κλαυθμὸ. Καὶ καλὰ κάνει. Ἀλλὰ τὸ γεγονός ὅτι εἴμαστε ἀμαρτωλοί, πρέπει νὰ τὸ δοῦμε σὰν μιὰ πηγὴ αἰσιοδοξίας κι’ ὄχι ἀπογνώσεως. Ἄλλο ἢ λύπη πού ἐμπνέει ἡ συναίσθησις κι’ ἄλλο ἢ ἀπόγνωσις πού ἐνσπείρει ὁ Διάβολος.

Τὸ ὅτι εἴμαστε φορτωμένοι μὲ ἀμαρτίες, δὲν σημαίνει ὅτι ὁ Θεὸς φεύγει ἀπὸ μᾶς, ἀλλὰ ἀπεναντίας, ὅτι ὁ Θεὸς θέλει, ἀκριβῶς γι’ αὐτό, νὰ ἔλθῃ κοντὰ μας. Τὸ ὅτι εἴμαστε φορτωμένοι μὲ ἀμαρτίες, δὲν σημαίνει ὅτι περιμένει στὴν ἄκρῃ τοῦ δρόμου ἡ ἀπώλεια, ἀλλὰ ἀντίθετα μιὰ νίκη μεγάλη κι’ ἕνας λαμπρὸς στέφανος ἀπὸ τὸν ἀθλοθέτη Κύριο.

“Ὅσο μεγαλύτερες εἶναι οἱ δυσκολίες, τόσο πιὸ μεγάλη εἶναι ἡ ἀμοιβὴ σ’ ἐκεῖνον πού θὰ τὶς ξεπεράσῃ. “Ὅσο ἰσχυρότερος ὁ ἀντίπαλος, τόσο ἀκριβώτερος ὁ κόντινος πού θὰ στολίσῃ τὸ μέτωπόν του. “Ὅποιος ἔχει μεγάλο παθητικὸ ἀμαρτίας, δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ πτοηθῆ καὶ νὰ παρασυρθῆ στὴν ἀπόγνωσι, ἀλλὰ νὰ φιλοτιμηθῆ πιὸ πολὺ στὸν ἀγῶνα, ὅπου τὸν καλεῖ ὁ Θεός. ‘Ο παράδεισος θὰ εἶναι, χωρὶς ἀμφιβολία, κατὰ ἕνα ἀξιόλογον μέρος του γεμάτος ἀπὸ τέτοιους ἀγωνιστὰς, ἀπὸ ἀνθρώπους πού ξεκίνησαν ἀπὸ τὰ βῆθη τοῦ κακοῦ γιὰ νὰ φθάσουν στὰ ὕψη τῆς ἀρετῆς. Κι’ αὐτοὶ ἴσως θὰ ἔχουν τὶς καλύτερες «μονές» ἐκεῖ. Γιατὶ πάλεψαν μὲ δυνατὸ ἀντίπαλο, ἀναμετρήθηκαν μὲ πολλὴ ἀμαρτία καὶ νίκησαν. Δὲν νίκησαν, βέβαια, μὲ μονάχα τὶς δικές τους δυνάμεις, ἀλλὰ προπαντὸς χάρι στὴ συμπαράστασι τῆς θείας χάριτος. Δὲν ὑπάρχει, πράγματι, καμμιά ποσότης καὶ κανένα εἶδος ἀμαρτίας, πού νὰ

μὴν ὑπερβάλλονται, νὰ μὴ κατατροπώνονται ἀπὸ τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ, ἐνωμένη μὲ τὴν ἀνθρώπινη θέλησι.

Γιὰ κάθε πιστό, ὁ ἐδῶ κάτω βίος εἶναι κόνιστρα, εἶναι ἀγών. Ἄγών ἐναντίον τῶν παθῶν καὶ τῶν ἀδυναμιῶν, ποὺ ἔχουν σωρευθῆ στὸν καθένα μας. Σὲ ἄλλους, αὐτὰ τὰ πάθη κι' αὐτὲς οἱ ἀδυναμίες εἶναι πιὸ ἀξιέπαινη κι' ἀμείβεται πιὸ πολὺ ἀπὸ τὸν οὐράνιο ἀγωναθέτη. Ἄλλὰ κι' ἐκεῖνοι ἀκόμα ποὺ ἔχουν νὰ ἀγωνισθοῦν μὲ μικρότερες ἀμαρτίες καὶ πάθη, δὲν κουράζονται λιγώτερο καὶ δὲν καταβάλλουν λιγώτερο σπουδαῖες προσπάθειες. Γιὰ τὰ ὑπολλείμματα τῆς ἀμαρτίας εἶναι συνήθως τόσο δύσκολο νὰ ἐξουδετεροῦν καὶ νὰ ἐξαφανισθοῦν ὅσο καὶ τὰ χονδρὰ κομμάτια τῆς, οἱ ὄγκοι τῆς. Ἄρα, γιὰ ὅλους τοὺς πιστοὺς ὁ ἀγών μένει, εἶναι σὲ κάθε περίπτωσι τραχύς, ἐπίπονος, ἀπαιτητικὸς μεγάλων κι' ἀδιακόπων καταβολῶν προσπάθειας.

Κάθε πιστὸς μπορεῖ νὰ ἐπαναλάβῃ, ἂν δὲν εἶναι ἓνας λιποτάκτης κι' ἓνας ράθυμος, τὸν παράλληλο λόγο τοῦ Ἰωβ στὸν Κύριο: «Ἔως τίνας οὐκ ἔξς με οὐδὲ προίη με, ἕως ἂν καταπίω τὸν πτύελόν μου ἐν ὁδύνῃ;» (Ἰωβ ζ' 19). Πράγματι, δὲν ἔχει καιρὸ οὔτε νὰ καταπιῇ τὸ σάλιο του, ὅποιος πιστεύει στὴν παλαιστρα τοῦ Χριστοῦ. Εἶναι βέβαια κάτι τὸ ἀκατανόητο, ὅταν τὸ δῆ κανεὶς ἀπὸ ἀνθρώπινη σκοπιὰ. Ὅχι, ὅμως, ὅταν τὸ δῆ μέσα στὸ φῶς τῆς χριστιανικῆς πραγματικότητος, ὅπου δὲν ὑπάρχει μόνο ὁ παράγων τῆς δικῆς μας προαιρέσεως, ἀλλὰ κι' ὁ παράγων τῆς θείας χάριτος. Ἀκόμα κι' ὅταν κοιμάται ὁ δίκαιος—λέγει ἓνας ἀπὸ τοὺς Νηπτικὸς Πατέρας— ἡ ψυχὴ του καὶ τὸ σῶμά του ἀντιμετωπίζουν τὴν ἀμαρτία, πολεμοῦν τὸ κακό, κυκλωμένα ἀπὸ τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ, προσανατολισμένα ἐναντίον τοῦ πονηροῦ ἀπ' αὐτή, ἐνισχυμένα ἀπ' αὐτή.

Ἄλλὰ ὁ λόγος δὲν εἶναι ἐδῶ τόσο γιὰ τὸν ἀγῶνα τῶν προχωρημένων στὸ στάδιο τῶν ἀρετῶν. Εἶναι ἰδίως γιὰ τὸν ἀγῶνα ποὺ ἀναμένει ὅσους μετανοοῦν καὶ θέλουν νὰ γκρεμίσουν τὴν πολλὴ ἀμαρτία τους, νὰ τὴν καταβάλουν, νὰ τὴν ἐξαφανίσουν. Αὐτοί, λοιπόν, ἔχουν τὴν πληροφορία τοῦ Πνεύματος, ὅτι ἡ πολλὴ ἀμαρτία ποὺ τὶς βαρύνει δὲν εἶναι μόνο μιὰ προϋπόθεσις λύτῃς, ἀλλὰ καὶ φαιδρᾶς προτροπῆς, δὲν εἶναι μόνον λόγος πένθους, ἀλλὰ καὶ κλήσις ἐνδοξοῦ. Ὁ φιλότιμος ἀθλητῆς δὲν στενοχωρεῖται γιὰ τὴν ἀντίπαλος ποὺ τοῦ ἔλαχε εἶναι πολὺ ἔλκιμος. Ἀπεναντίας, τὸ θεωρεῖ ὡς ἓνα εἶδος εὐνοίας καὶ μιὰ ἐγγύσι μεγάλης νίκῃς. Ἀκόμα κι' ἡ ἴδια, λοιπόν, ἡ ἀμαρτία, στὴν οἰκονομία τῆς σωτηρίας, γίνεται ἀθελήτᾳ τῆς παράγων θριάμβων τῆς χάριτος. Ὁ Διάβολος πολλαπλασιάζει τὴν ἀμαρτία γιὰ νὰ κἀνῃ πιὸ βεβαία τὴν ἀπώλεια. Ἄλλὰ ὁ Θεὸς

στρέφει αυτό τὸ γεγονός πρὸς κατασχύνη τοῦ Ἀντιδίκου. Ἐπειδὴ πολὺ ἀμάρτησαν, γι' αὐτὸ καὶ πολὺ πόθησαν ὕστερα τὸν Χριστὸ ἄγιοι σὰν τὸν ἱερὸ Αὐγουστῖνο ἢ τὴν ὁσία Μαρία τὴν Αἰγυπτία. Ἡ ἀμαρτία τους ἐγινε, ἀκούσια, οἴστρος ποὺ στοὺς ἔκανε νὰ τρέξουν γρηγορώτερα, πιὸ ἀνυπόμονα στὸ στάδιο τῆς τελειώσεως.

Ὁ ἱερεὺς, ὅταν ἔχει νὰ κάνη μ' ἓνα τέκνο του, ποὺ ἔπεσε σὲ πολὺ βαρεὰ ἀμαρτήματα, πρέπει νὰ τοῦ μιλήσῃ μ' αὐτὸ τὸ πνεῦμα αἰσιοδοξίας καὶ προτροπῆς. Θὰ τοῦ ἐξηγήσῃ, ὅτι ὁ Χριστὸς τὸν προαλείφει γιὰ ἔνδοξο ἀγῶνα, ποὺ τὸ τέλος του δὲν εἶναι καθόλου ἀβέβαιο. Ὅτι εἶναι ἤδη κοντὰ του, ἔτοιμος νὰ τὸν βοηθήσῃ, νὰ τοῦ συμπαρασταθῇ μὲ τὴν πανσθενῆ χάρι του. Ὅτι ὅσο ὁ πανάγιος Κύριος βρίσκεται μακριὰ ἀπὸ τὴν ἀμαρτία, τόσο εἶναι κοντὰ σὲ ὅσους ἔχουν πιασθῇ στὸ δίκανό της. Ὅτι, ἂν ἡ ἀμαρτία εἶναι πολλή, αὐτὸ ἐκτὸς ἀπὸ κάθε τι ἄλλο σημαίνει καὶ κάτι εὐχάριστο: μεγάλος ἀντίπαλος ὀρίσθηκε σὲ ὑποψήφιο μεγάλο ἀθλητῆ. Ὅτι, τέλος, σὲ καμμιά περίπτωσι, ἡ ἀμαρτία δὲν μπορεῖ νὰ ἀποδειχθῇ ἀκατάβλητη, ὅταν τὴν ἀντιμετωπίζῃ κανεὶς παρεξυγμένος μὲ τὸν Χριστό, ὅταν ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ εἶναι — καὶ εἶναι πάντοτε— μαζί μας. Γιατί, καθὼς λέγει ὁ θεῖος Παῦλος, «ὅπου πλεονάζει ἡ ἀμαρτία, ἐκεῖ ὑπερπερισσεύει ἡ χάρις» (Ρωμ. ε', 20).

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

**ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΣΑΜΟΥ ΕΙΡΗΝΑΙΟΥ
ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ ΔΙΑΦΟΡΑ**

**ΤΟΜΟΙ 1—4
ΑΘΗΝΑΙ 1960**

Πωλοῦνται εἰς τὰ Βιβλιοπωλεῖα
καὶ εἰς τὰ γραφεῖά μας,
ἀποστέλλονται δὲ καὶ ταχυδρομικῶς,
ἐλευθέρη ταχυδρομικῶν τελῶν.

*Ἐκαστος τόμος τιμᾶται δρχ. 50.

Η ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΙΕΡΟΥΣ ΚΑΝΟΝΑΣ

8) Τάξις Ἐπισκόπων

Διὰ τὴν τάξιν τῶν Ἐπισκόπων ἀσχολοῦνται οἱ ἐξῆς Κανόνες:

Τῆς Α' Οἰκ. Συν. οἱ 6ος καὶ 7ος.

Τῆς Β' Οἰκ. Συν. οἱ 2ος καὶ 3ος.

Τῆς Γ' Οἰκ. Συν. ὁ 8ος.

Τῆς Δ' Οἰκ. Συν. οἱ 17ος καὶ 28ος.

Τῆς ΣΤ' Οἰκ. Συν. οἱ 36ος καὶ 38ος.

Κατὰ τὴν Στ' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον (36ος Κανὼν) ἡ σειρά τῶν πρεσβειῶν τῆς τιμῆς διὰ τοὺς Ἐπισκόπους τῆς πρωτευούσης τῶν διοικήσεων εἶναι ἡ ἐξῆς: Ρώμης, Κωνσταντινουπόλεως, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων. (Οἱ τίτλοι τοὺς ὁποίους ἀλληλοδιαδόχως ἔλαβον οὗτοι εἶναι Ἐπίσκοπος, Μητροπολίτης, Ἐξάρχος καὶ Πατριάρχης). Ἐκαστος Μητροπολίτης, κατὰ τὴν Β' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον (2ος Κανὼν), ὑποχρεοῦται νὰ περιορίζηται εἰς τὴν διοίκησιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς του περιφερείας καὶ νὰ μὴ ἐπεμβαίη εἰς τὴν διοίκησιν ξένων ἐπαρχιῶν.

Διὰ τὸν Κωνσταντινουπόλεως ἀσχολοῦνται, ὡς γνωστόν, ὁ 3ος τῆς Β' Οἰκουμενικῆς καὶ δικαιολογεῖ τὴν μετὰ τὸν Ρώμης θέσιν του «διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν Νέαν Ρώμην». Ἐπίσης ὁ 28ος τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς καθορίζει τὰ διοικητικὰ δικαιώματα τῶν Κωνσταντινουπόλεως καὶ λέγει ὅτι χειροτονεῖ τοὺς Ἐξάρχους τῶν ὑπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν διοικήσεων καθὼς καὶ τοὺς ἐπισκόπους τῶν βαρβαρικῶν ἐθνῶν. Διὰ τοὺς Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀντιοχείας ἀσχολεῖται ὁ 6ος τῆς Α' Οἰκουμενικῆς, ὁ ὁποῖος λέγει ὅτι προῖστανται τῶν Ἐπισκόπων τῆς ἐκκλησιαστικῆς τῶν διοικήσεως συμφώνως πρὸς τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν. Διὰ τὸν Ἱεροσολύμων ἔχομεν ἐκτὸς τοῦ 36ου τῆς Στ' Οἰκουμενικῆς καὶ τὸν 7ον τῆς Α' Οἰκουμενικῆς (325 μ.Χ.), ὁ ὁποῖος ὀρίζει τὰ ἐξῆς: Ὁ Ἱεροσολύμων νὰ τιμᾶται μετὰ τὸν Ἀντιοχείας, παρ' ὅλον ὅτι ἦτο πράγματι τότε ἓνας μικρὸς Ἐπίσκοπος ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην Καισαρείας, (διότι, ὡς γνωστόν, τὰ Ἱεροσόλυμα ἦτο ἡ μικρὰ καμῶπολις Αἰλία) καὶ ὑπήγετο ὑπὸ τὴν πολιτικὴν διοίκησιν τῆς Καισαρείας. Μὲ τὸν Ἀντιοχείας ἐπίσης εἶχεν διενέξει ὁ Μητροπολίτης Κύπρου, τὰς ὁποίας ἐξωμάλυνεν ἡ Γ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος. Καθώρισε λοιπὸν τὸ αὐτοκέφαλον τοῦ Μητροπολίτου Κύπρου, καὶ ἐπομένως,

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 621 τοῦ προηγουμένου τεύχους.

ὡς ἡ πρώτη Μητρόπολις ἀνεξάρτητος τῶν Πατριαρχῶν (αὐτοκέφαλος, ὅπως τὴν χαρακτηρίζομεν εἰς τὴν σύγχρονον ἐκκλησιαστικὴν φρασεολογίαν), πρέπει νὰ καταλάβῃ εἰς τὴν τότε τάξιν τῶν πρεσβείων τὴν πρώτην θέσιν μετὰ τὸν Ἱεροσολύμων.

Ἡ Στ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος εἰς τὸν 38ον Κανόνα τῆς, ὁ ὁποῖος ἀντιγράφει τὸν 17ον τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, καθορίζει τὴν τάξιν τῶν πρεσβείων τῆς τιμῆς τῶν Ἐπισκόπων τῶν πόλεων, τὰς ὁποίας ὁ Βασιλεὺς εἶχε κτίσει καὶ θὰ ἔκτιζεν εἰς τὸ μέλλον ἢ θὰ ἀνεκαίνιζεν. Λέγουσιν λοιπὸν οἱ Κανόνες αὐτοί, ὅτι ἡ ἐκκλησιαστικὴ τάξις μιᾶς πόλεως ἀκολουθεῖ τὴν τάξιν τῆς πολιτικῆς διοικήσεως αὐτῆς. Ἀνακριβῶς ὅμως ἐρμηνευταὶ τινες ὑποστηρίζουν ὅτι οἱ ἀνωτέρω Κανόνες ἐπιτρέπουν εἰς τὸν Βασιλέα νὰ καθορίζῃ αὐτὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν τῆς νεοσυστάτου πόλεως, διότι ἡ ἐκκλησιαστικὴ τάξις εἶναι βεβαίως τὸ φυσικὸν ἐπακολουθήμα τῆς πολιτικῆς διοικήσεως («ἡ τάξις ἀκολουθεῖται», 17ος τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς καὶ 38ος τῆς Στ' Οἰκουμενικῆς), τὴν ὁποίαν ὁρίζει ὁ βασιλεὺς. Ἐπομένως ἐμμέσως μόνον ὁ βασιλεὺς ὁρίζει τὴν τάξιν.

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ θέλω νὰ ἐπιστήσω τὴν προσοχὴν ἐπὶ τοῦ ἐξῆς. Εἰς τὸν 8ον Κανόνα τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου (ὅπως καὶ εἰς ἄλλους Κανόνας τοὺς ὁποίους θὰ ἴδωμεν κατωτέρω) γίνεται διάκρισις μετὰ τὸν πραγματικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας καὶ τάξεως πρεσβείων, τίτλου καὶ τιμῆς. Νομίζω ὅτι θὰ μᾶς χρειασθῇ ἡ διάκρισις αὐτὴ διὰ τὴν κατανόησιν τοῦ πνεύματος τῆς Ἐκκλησίας μας εἰς τὴν διοικητικὴν ὀργάνωσιν τῶν Ἐπισκοπῶν καὶ γενικῶς εἰς τὴν διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας μας.

9) Σχέσεις Μητροπολίτου καὶ Ἐπισκόπων.

Οἱ Ἐπίσκοποι, παρ' ὅλον ὅτι εἶναι αὐτεξούσιοι εἰς τὴν διοίκησιν τῆς Ἐπισκοπῆς των, ἔχουν ὅμως καὶ σχέσιν τινὰ ὑποτελείας πρὸς τοὺς Ἐπισκόπους τῆς πρωτευούσης τῆς ἐπαρχίας, δηλαδὴ τοὺς Μητροπολίτας. Διὰ τὰς σχέσεις λοιπὸν τῶν Μητροπολιτῶν καὶ Ἐπισκόπων ἀσχολοῦνται οἱ ἐξῆς Κανόνες:

Τῶν Ἀγ. Ἀποστόλων ὁ 34ος.

Τῆς Α' Οἰκ. Συνόδου ὁ 6ος.

Τῆς Β' Οἰκ. Συν. ὁ 2ος.

Τῆς Δ' Οἰκ. Συν. οἱ 12ος καὶ 35ος.

Τῆς ΑΒ' οἱ 13ος, 14ος καὶ 15ος.

Τῆς Ἀντιοχείας οἱ 9ος καὶ 13ος.

Τῆς Σαρδικῆς ὁ 11ος.

Οἱ Ἐπίσκοποι ἐκάστης ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως, ἐπαρχίας ἢ καὶ ἔθνους (κράτους, θὰ ἐλέγωμεν σήμερον) πρέπει

νά αναγνωρίζουν τὸν «πρῶτον» τῇ τάξει Ἐπίσκοπον τῆς πρωτεύουσας, δηλαδή τὸν Μητροπολίτην (Ἀποστόλων 34ος, Ἀντιοχείας 9ος). Καὶ δὲν πρέπει νά ἐνεργοῦν τίποτε, τὸ ὅποιον ἐνδιαφέρει ὀλόκληρον τὴν ἐπαρχίαν, χωρὶς τὴν ἄδειαν τοῦ Μητροπολίτου. Ἀλλὰ καὶ ὁ Μητροπολίτης δὲν πρέπει νά ἐνεργῇ τίποτε χωρὶς τὴν γνώμην ὄλων τῶν Ἐπισκόπων, διὰ νά δατηρήσουν τὴν ὁμόνοιαν μεταξὺ των. Διὰ τὰ ἐσωτερικά ἐκάστης Ἐπισκοπῆς ζητήματα εἶναι ἐλεύθερος ὁ Ἐπίσκοπος ἢ Μητροπολίτης νά διοικῇ ὅπως κρίνει καλύτερον. (Ἀποστόλων 34ος. Πρβλ. Β' Οἴκουμ. 2ος.)

Οἱ Ἐπίσκοποι μνημονεύουν εἰς τὰς προσευχάς των τοὺς Μητροπολίτας των (Σαρδικῆς 14ος). Ἐὰν δὲν ἀναφέρουν τὸν Μητροπολίτην, χαρακτηρίζονται ὡς σχισματικοὶ καὶ κατακρίνονται ὑπὸ τῆς Συνόδου. Ἐὰν θεωροῦν τὸν Μητροπολίτην ὡς αἰρετικόν, ὑποχρεοῦνται νά τὸν μνημονεύουν μέχρι τῆς ὑπὸ τῆς Συνόδου καταδίκης του. Ἐὰν ὅμως ἡ διδασκαλία των εἶναι ἀπὸ τὰς γνωστὰς καὶ χαρακτηρισμένας αἱρέσεις, τότε ὁ μὲν ἀποσχισθεὶς Ἐπίσκοπος ἐπαινεῖται ὑπὸ τῆς Συνόδου, ὁ δὲ αἰρετικὸς Μητροπολίτης τιμωρεῖται (Σαρδικῆς 14ος καὶ 15ος).

Ὁ Μητροπολίτης προεδρεῖ τῆς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου ἢ ἐγκρίνει τὴν ἐκλογὴν καὶ χειροτονίαν τοῦ Ἐπισκόπου (Α' Οἴκουμ. 6ος). Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐκτὸς τῆς δικαιοδοσίας εἰς τοὺς ὑπ' αὐτὸν Ἐπισκόπους ἐγκρίνει τὴν ἐκλογὴν καὶ χειροτονεῖ τοὺς Ἐπισκόπους τῶν βαρβαρικῶν ἐθνῶν. (Δ' Οἴκουμ. 28ος.) Ὁ Μητροπολίτης ἐπίσης, παρ' ὅλην τὴν τιμὴν τὴν ὅποιαν ἔχει ἔναντι τῶν ἄλλων Ἐπισκόπων, περιορίζεται εἰς τὴν διοίκησιν μόνης τῆς Ἐπισκοπῆς του, ἰδίως δὲν ἀναμυγνύεται εἰς τὴν διαχείρησιν τῆς περιουσίας χηρευούσης ὑπ' αὐτὸν Ἐπισκοπῆς, ἐκτὸς ἐὰν δὲν ὑπάρχουν Κληρικοὶ εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν αὐτήν, ὅποτε φυλάττει τὴν περιουσίαν διὰ νά τὴν παραδώσῃ εἰς τὸν νέον Ἐπίσκοπον (Β' Οἴκουμ. 2ος, Στ' Οἴκουμ. 35ος).

Ὅστις ἐκ τῶν Ἐπισκόπων ἐπιδιώξει τὴν ἐκδοσιν βασιλικοῦ διατάγματος περὶ προαγωγῆς μιᾶς Ἐπισκοπῆς εἰς Μητρόπολιν, ἢ διχοτομήσεως μιᾶς Ἐπισκοπῆς εἰς δύο, ἐκ τῶν ὁποίων μία Μητρόπολιν καὶ μίαν Ἐπισκοπὴν καθαιρεῖται. Ὅσοι ὅμως εἶχαν γίνεαι μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον Μητροπολίται, μέχρι τῆς ἐκδόσεως τοῦ παρόντος Κανόνος ὑπὸ τῆς Δ' Οἴκουμ. Συνόδου (12ος Κανὼν) νά διατηρήσουν μόνον τὸν τίτλον καὶ τὴν τιμὴν χωρὶς νά ἔχουν καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Μητροπολίτου. (Ἵπενθυμίζω τὴν διάκρισιν ἐξουσίας καὶ τιμῆς, τὴν ὅποιαν διὰ δευτέραν φοράν συνανατώμεν.) Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀπλή ἐπέμβασις τοῦ ἐνὸς Ἐπισκόπου εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν ἄλλου ἀπηγορεύετο, καθὼς εἰς τὴν περὶ τοῦ Τόπου δράσεως τῶν Ἐπισκόπων (Β' παράγραφον 7) εἶδομεν. (Πρβλ.

καὶ τὰ περὶ τῶν Κανόνων 9ου τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς, 3ου τῆς Σαρδικῆς, 121 καὶ 122 τῆς Καρθαγένης, τῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν Β' 6 παράγραφον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς δικαιοσύνης).

10) Σχέσεις Ἐπισκόπων πρὸς Κληρικούς.

Διὰ τὰς μεταξὺ Ἐπισκόπου καὶ Κληρικῶν σχέσεις ἀσχολοῦνται οἱ ἐξῆς Κανόνες:

Τῶν Ἀγ. Ἀποστόλων ὁ 15ος, 31ος, 58ος καὶ ὁ 59ος.

Τῆς Δ' Οἰκ. Συνόδου ὁ 5ος, 8ος, 11ος, 13ος, 20ος καὶ 23ος.

Τῆς ΣΤ' Οἰκ. Συνδ. ὁ 31ος καὶ 34ος.

Τῆς ΑΒ' Συνόδου ὁ 13ος, 14ος καὶ 15ος.

ὑπὸ τὴν ἄμεσον διοίκησιν τοῦ Ἐπισκόπου ὑπάγονται ὅλοι οἱ κληρικοὶ τῆς Ἐπισκοπῆς. ὑπὸ τὴν ἔννοιαν Κληρικοὶ τῆς Ἐπισκοπῆς νοοῦνται ὄχι μόνον οἱ τῶν ἐνοριῶν, ἀλλὰ καὶ οἱ Κληρικοὶ τῶν φιλανθρωπικῶν καταστημάτων, μοναστηρίων ἢ προσκυνημάτων (Δ'. Οἰκουμενικῆς 8ος).

Ὁ Ἐπίσκοπος ὑποχρεοῦται νὰ τοὺς διδάσκῃ τὴν χριστιανικὴν ἀλήθειαν, ἐὰν συστηματικῶς παραμελῇ τοῦτο καθαιρεῖται. (Ἀποστόλων 58ος). Ἐπίσης ὁ Ἐπίσκοπος φροντίζει διὰ τὴν συντήρησιν τοῦ ὑπ' αὐτὸν Κληρικοῦ (Ἀποστολ. 59ος), ἐὰν δὲ παραμελῇ τοῦτο καθαιρεῖται.

Οἱ κληρικοὶ ἀφ' ἐτέρου δὲν ἐπιτρέπεται νὰ συνωμοτοῦν καὶ νὰ φατριάζουν κατὰ τοῦ Ἐπισκόπου (Στ' Οἰκουμ. 34ος). Ἐὰν ὁ Ἐπίσκοπος θεωρηθῇ αἰρετικός, τότε ὁ μὲν Κληρικός τὸν καταγγέλλει εἰς τὸν Μητροπολίτην, ἀλλὰ δὲν παύει νὰ τὸν μνημονεύῃ καὶ νὰ κοινωῇ μαζί του μέχρι τῆς ἐκδόσεως τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως, ἢ δ' ἄλλως τιμωρεῖται. Ἐὰν ὅμως ἡ αἵρεσις εἶναι ἐκ τῶν γνωστῶν καὶ ἔχει χαρακτηρισθῇ ὡς τοιαύτη, τότε ἐπαινεῖται ὁ ἀποσχισθεὶς Κληρικός (ΑΒ' Σύνοδος 13ος, 14ος καὶ 15ος).

Διὰ νὰ ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν του Κληρικός τις πρέπει νὰ λάβῃ ἄδειαν ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπόν του καὶ «εἰρηνικὴν» ἐπιστολήν. Ὁ Ἐπίσκοπος ἀπαγορεύεται νὰ δεχθῇ καὶ λειτουργήσῃ ἢ ἐπιτρέψῃ νὰ λειτουργήσῃ ξένος κληρικός εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν του χωρὶς «εἰρηνικὴν» ἐπιστολήν, ἐὰν δὲ ἀρνηθῇ ὁ Κληρικός νὰ ἐπιστρέψῃ καθαιρεῖται καὶ ὁ φιλοξενῶν Ἐπίσκοπος μένει ἀκοινωνήτος ἀπὸ τοὺς ἄλλους Ἐπισκόπους (Ἀπόστολ. 15ος, Δ' Οἰκουμ. 5ος, 20ος, 11ος, 13ος). Εἰδικῶς διὰ τοὺς εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καταφεύγοντας Κληρικούς, ἄνευ «εἰρηνικῶν» ἐπιστολῶν ὁμιλεῖ ὁ 23ος Κανὼν τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ λέγει ὅτι, ἀφοῦ ὁ Ἐκδικος τῆς Κων/πόλεως τοὺς εἰδοποιήσῃ νὰ ἀπομακρυνθοῦν τῆς πρωτευούσης, τότε τοὺς ἀπομακρύνει διὰ τῆς βίας.

Ἐπίσης ὁ Κληρικὸς διὰ τὴν λειτουργίην εἰς ἰδιωτικὴν οἰκίαν χρειάζεται εἰδικὴν ἄδειαν ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου (Στ' Οἰκουμ. 31ος, πρβλ. Λαοδικεῖας 58ος), καθὼς καὶ διὰ τὴν ἰδρύσῃ Ναὸν καὶ τὴν ἱερουργίην ἰδιαίτερος χρειάζεται εἰδικὴν ἄδειαν τοῦ Ἐπισκόπου (Ἀποστόλων 31ος).

11) Σχέσεις Ἐπισκόπου πρὸς Μοναχοὺς.

Διὰ τὰς σχέσεις τοῦ Ἐπισκόπου πρὸς τοὺς Μοναχοὺς καὶ τὰς Μονὰς ἀσχολοῦνται οἱ ἐξῆς Κανόνες.

Τῆς Δ' Οἰκουμ. Συνόδου ὁ 4ος.

Τῆς ΣΤ' Οἰκουμ. Συνόδου ὁ 34ος.

Τῆς Ζ' Οἰκουμ. Συνόδου ὁ 17ος.

Τῆς ΑΒ' Συνόδου οἱ 1ος, 7ος, 13ος, 14ος καὶ 15ος.

Τῆς Συνόδου τῆς Ἀγ. Σοφίας ὁ 2ος.

Διὰ τὴν ἐγκατάστασιν Μοναχῶν εἰς ξένην Ἐπισκοπὴν καὶ διὰ τὴν συνωμοσίαν κατὰ τοῦ Ἐπισκόπου ἰσχύει ὅτι καὶ διὰ τοὺς Κληρικοὺς (ἴδε ἀνωτέρω). Καθὼς δὲ καὶ ἀνωτέρω ἐλέχθη οἱ Κληρικοὶ τῶν Μονῶν ὑπάγονται εἰς τὸν Ἐπίσκοπον τῆς ἐπαρχίας των.

Ὁ Ἐπίσκοπος ὑποχρεοῦται νὰ φροντίζη διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς Μονῆς. (Δ'. Οἰκουμ. 4ος).

Οἱ Μοναχοὶ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ κτίζουσι Μονὰς ἢ νὰ φροντίζουσι διὰ τὸν βιοπορισμὸν των, ἐκτὸς ἐὰν τὸ ἐπιτρέψη ὁ Ἐπίσκοπος (Δ'. Οἰκουμ. 4ος). Ἐὰν ἓνας πρόκειται νὰ κτίσῃ Μονὴν πρέπει νὰ πάρῃ ἄδειαν ἀπὸ τοῦ Ἐπισκόπου. Ὁ Ἐπίσκοπος ὅμως ἐξετάζει ἐὰν ἐπαρκοῦν τὰ χρήματα, τὰ ὅποια διαθέτει, διὰ τὴν ἰδρύσῃ μίαν πλήρη Μονὴν καὶ κατοπινὴν δίδει τὴν ἄδειαν (ΑΒ'. Σύνοδος 1ος, Ζ' Οἰκουμ. 17ος). Ὁ κτήτωρ τῆς Μονῆς δὲν γίνεταί Ἡγούμενος ἄνευ ἐπισκοπικῆς ἀδείας (ΑΒ' Συν. 1ος). Ὁ Ἐπίσκοπος δὲν ἐπιτρέπεται μὲν χρήματα τῆς Ἐπισκοπῆς νὰ κτίσῃ Μονὴν, ἐὰν δὲ κτίσῃ, τότε ἡ περιουσία τῆς Μονῆς ἀνήκει ἀπ' εὐθείας εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν καὶ ἡ Μονὴ δὲν αὐτοδιοικεῖται οἰκονομικῶς (ΑΒ' Σύνοδος 7ος, πρβλ. Ἀποστόλων 38ος).

Ὁ Ἐπίσκοπος δὲν ἐπιτρέπεται νὰ γίνεταί Μοναχὸς καὶ νὰ διατηρῇ τὸν ἐπισκοπικὸν του βαθμὸν (Ἀγ. Σοφίας 2ος), διότι ὁ βαθμὸς τοῦ Ἐπισκόπου ἐνέχει ἐξουσίαν, ἐπιβολὴν, διδασκαλίαν καὶ γενικῶς ἡγεσίαν. Πῶς ὅμως εἶναι δυνατὸν νὰ συμβιβασθῇ ἡ ἄκρα ταπεινώσις τοῦ Μοναχοῦ μετὰ τῆς ἡγετικῆς ιδιότητος τοῦ Ἐπισκόπου; Ὁ Ἐπίσκοπος δύναται νὰ καρῇ Μοναχὸς μόνον ἐὰν παραιτηθῇ τοῦ Ἐπισκοπικοῦ του βαθμοῦ.

Ἄξιον προσοχῆς εἶναι ὅτι ὁ ἀνώτερος Κανὼν τῆς Συνόδου τῆς

Ἁγίας Σοφίας (383 μ.Χ.) προϋποθέτει τοὺς Ἐπισκόπους μὴ Μοναχοὺς, ἴσως δὲ καὶ ἐγγάμους.

12) Σχέσεις Ἐπισκόπου πρὸς Λαϊκοὺς.

Διὰ τὰς σχέσεις τῶν Ἐπισκόπων πρὸς τοὺς Λαϊκοὺς γενικῶς καὶ πρὸς τὰ ἔργα τούτων, καὶ ἰδιαιτέρως πρὸς τοὺς πολιτικούς ἄρχοντας καὶ τὰ ἔργα των ἀσχολοῦνται οἱ ἐξῆς Κανόνες.

Τῶν Ἀγ. Ἀποστόλων οἱ 6ος, 30ος, 31ος, 58ος, 81ος καὶ 83ος.

Τῆς Δ' Οἴκουμ. Συνόδου οἱ 3ος, 8ος, 11ος, καὶ 12ος.

Τῆς ΣΤ' Οἴκουμ. Συνόδου ὁ 48ος.

Τῆς Ζ' Οἴκουμ. Συνόδου ὁ 12ος.

Τῆς ΑΒ' Συνόδου ὁ 11ος.

Τῆς Ἀγ. Σοφίας ὁ 3ος.

Ὁ Ἐπίσκοπος εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ διδάσκη ὅλους τοὺς Λαϊκοὺς τὴν χριστιανικὴν ἀλήθειαν (Ἀποστόλων 58ος). Ἄλλὰ καὶ οἱ Λαϊκοὶ νὰ θεωροῦν τὸν ἑαυτὸν των ἐξαρτώμενον ἐκκλησιαστικῶς ἀπὸ τοῦ Ἐπισκόπου των (Δ' Οἰκουμενικὴ 8ος), ἐὰν δὲ ὁ Λαϊκὸς λάβῃ μέρος εἰς παρασυναγωγὴν (δηλαδὴ ἐπισκέπτεται Ναὸν καὶ μετέχει ἐκκλησιαστικῆς συγκροτησέως παρὰ τὴν γνώμην τοῦ Ἐπισκόπου) ἀφορίζεται (Ἀποστόλων 31ος).

Ὁ Ἐπίσκοπος δὲν πρέπει νὰ ἀναλαμβάνῃ κοσμικὰς φροντίδας καὶ πολιτικὰ ἢ στρατιωτικὰ ἀξιώματα. Ἐὰν ἐπιμένει νὰ διατηρῇ καὶ τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἀξίωμα καὶ τὰς ἄλλας φροντίδας ἢ ἀξιώματά νὰ καθαιρεῖται (Ἀποστόλων 6ος, 81ος, 83ος. Δ' Οἰκουμενικῆς 7ος. ΑΒ' Συνόδου 11ος).

Ἐὰν ὁ Ἐπίσκοπος χρησιμοποίησιν τὴν πολιτικὴν ἐξουσίαν διὰ νὰ ἐκλεγῇ καὶ χειροτονηθῇ Ἐπίσκοπος καθαιρεῖται, ἐπίσης καθαιροῦνται καὶ ὅσοι ἐκ τῶν Λαϊκῶν ἐκοινώνησαν μὲ αὐτὸν (Ἀποστόλων 30ος).

Δὲν πρέπει ὁ Ἐπίσκοπος νὰ ἀνταλλάξῃ ἢ νὰ πωλήσῃ κτῆμα τῆς Ἐπισκοπῆς του εἰς ἄρχοντα ἢ πλούσιον, ἐὰν δὲ ἀνακαλυφθῇ πρέπει νὰ ἐκδιωχθῇ ἐκ τῆς Ἐπισκοπῆς του (Ζ' Οἴκουμ. 12ος).

Ὁ Ἐπίσκοπος, ὅτε ἦτο πρεσβύτερος, ἐὰν ἦτο ἐγγάμος καὶ διὰ ἀκοινῆς συμφωνίας... προδιεζεύχθη τῆς συζύγου του, μετὰ τὴν ἐγκαθίδρυσίν του εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν του, ὀφείλει νὰ φροντίξῃ διὰ τὴν διατροφήν τῆς πρώην συζύγου του, ἢ δὲ σύζυγός του («εἰσέτω» εἰς Μονὴν μακρὰν τῆς Ἐπισκοπῆς του (ΣΤ' Οἴκουμ. 48ος).

Οἱ Λαϊκοὶ πρέπει νὰ ἀποδίδουν κάθε σεβασμὸν εἰς τοὺς Ἐπισκόπους, ὅστις ὅμως ἐκ τῶν Λαϊκῶν ἢ καὶ τῶν ἀρχόντων κτυ-

πήσει ἢ φυλακίσει τὸν Ἐπίσκοπον πρέπει νὰ ἀφορίζεται (Ἁγίας Σοφίας 3ος).

13) Παραίτησις Ἐπισκόπου.

Διὰ τὴν παραίτησιν τοῦ Ἐπισκόπου ἀπὸ τοῦ Ἀρχιερατικοῦ θρόνου ἀσχολοῦνται οἱ ἐξῆς Κανόνες:

Τῆς Γ' Οἰκουμ. Συνόδου ἢ Ἀποστολῆ πρὸς τὴν ἐν Παμφυλίᾳ εὐαγγῆ Συνόδον...»

Τῆς Συνόδου τῆς Ἀγ. Σοφίας ὁ 2ος.

Τοῦ Ἀγ. Κυρίλλου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας († 444 μ.Χ.), ἐκ τῆς πρὸς Δόμνον ἐπιστολῆς ὁ 3ος Κανὼν.

Ἡ Γ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, διὰ τὸν παραιτηθέντα δι' ἔλλειψιν διοικητικῆς ἰκανότητος ὑπερήλικα Ἐπίσκοπον Παμφυλίας Εὐστάθιον, ὥρισε νὰ ἔχη τὴν τιμὴν, τὸν τίτλον (τοῦ «πρώην» βεβαίως), χωρὶς τὴν ἐξουσίαν καὶ ἀκόλυτον τὴν ἱεροπραξίαν, ἀλλὰ κατόπιν ἀδείας. (Τρίτη περίπτωσις διακρίσεως τοῦ ἀξιωματος τῆς τιμῆς).

Ἡ μόνη περίπτωσις κατὰ τὴν ὁποίαν ρητῶς γίνεται ἀποδεκτὴ ἡ παραίτησις εἶναι ἡ μοναχικὴ κουρὰ τοῦ Ἐπισκόπου (Ἀγ. Σοφίας 2ος).

Γ) ΟΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΙ (ΙΕΡΕΙΣ)

1. Ἐκλογὴ, χειροτονία, γάμος, ἡλικία, μὶσηρισις.

Διὰ τὴν ἐκλογὴν καὶ χειροτονίαν τῶν Πρεσβυτέρων (Ἱερέων) ἀσχολοῦνται οἱ ἐξῆς Κανόνες:

Τῶν Ἀγ. Ἀποστόλων οἱ 29ος, 35ος καὶ 61ος.

Τῆς Δ' Οἰκουμ. Συνόδου ὁ 2ος.

Τῆς Στ' Οἰκουμ. Συνόδου ὁ 22ος.

Τῆς Ζ' Οἰκουμ. Συνόδου οἱ 3ος καὶ 5ος.

Τῆς Λαοδικείας ὁ 13ος.

Τῆς Καρθαγένης ὁ 36ος (43).

Ἡ ἐκλογὴ τοῦ Ἱερέως πρέπει νὰ γίνεται ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ἐκλεκτόρων καὶ ὄχι ὑπὸ τῶν «ἄλλων», τῶν ἀναρμοδίων, τοῦ ὅγλου καθὼς ἐρμηνεύουν οἱ σχολιασταὶ (Λαοδικείας 13ος.) Προϋποθέσεις διὰ τὴν ἐκλογὴν παντὸς κληρικοῦ εἶναι καὶ αἱ ἐξῆς: 1) νὰ μὴ ὑπάρχη ἀποδεδειγμένη κατηγορία δι' ἠθικὴν αἰτίαν (Ἀ-

ποστόλων 61ος), και 2) να ἔχουν βαπτισθῆ ὅλα τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας του εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν (καὶ ὄχι εἰς αἵρετικὴν) (Καρθαγένης 36ος).

Ἐὰν ἡ ἐκλογὴ καὶ χειροτονία γίνῃ διὰ χρημάτων (σημωνία) καθαιρεῖται ὁ χειροτονήσας καὶ χειροτονηθεὶς. (Ἀποστ. 29ος, Στ' Οἰκουμ. 22ος), καὶ ἡ χειροθεσία τῶν Ἱερέων καὶ προαγωγὴ αὐτῶν εἰς τὰ ὀφίγια (τοῦ Οἰκονόμου π.χ.), διὰ χρημάτων τιμωρεῖται διὰ καθαιρέσεως τοῦ Ἐπισκόπου καὶ Πρεσβυτέρου (Δ' Οἰκουμενικῆς 2ος, Ζ' Οἰκουμενικῆς 5ος. Πρβλ. § (Β' 4) Συντήρησις Ἐπισκόπου). Ἡ ἐκλογὴ ἀκυροῦται ἐὰν ἔγινε τῇ μεσιτεία καὶ ἐπεμβάσει τῶν πολιτικῶν ἀρχόντων (Ζ' Οἰκουμενικῆς 3ος). Ἐὰν ἡ ἐκλογὴ καὶ χειροτονία γίνῃ ὑπὸ Ἐπισκόπου ξένης Ἐπισκοπῆς, χωρὶς τὴν ἐντολὴν τοῦ οἰκείου Ἐπισκόπου, καθαιρεῖται καὶ ὁ χειροτονήσας καὶ ὁ χειροτονηθεὶς Πρεσβύτερος (Ἀποστόλων 35ος).

Διὰ τὸ ζήτημα τοῦ γάμου τῶν Πρεσβυτέρων ἀσχολοῦνται οἱ ἐξῆς Κανόνες:

Τῶν Ἀγ. Ἀποστόλων ὁ 5ος.

Τῆς ΣΤ'. Οἰκ. Συνόδου ὁ 13ος (Πρβλ. τῆς Καρθαγένης 3ος, 4ος καὶ 25ος).

Κατὰ τοὺς Ἀποστολικοὺς Κανόνας (5ος) ἀπαγορεύεται νὰ ἀπομακρύνῃ τὴν σύζυγόν του ὁ Ἐπίσκοπος, ὁ Πρεσβύτερος ἢ ὁ Διάκονος προφασιζόμενος εὐσέβειαν. Τὴν αὐτὴν ἀπαγόρευσιν ἐπαναλαμβάνει καὶ ὁ 13ος τῆς Στ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἐνῶ ὁ 30ὸς τῆς αὐτῆς Συνόδου ἐπιβάλλει τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν συζύγων ἀπὸ τῆς κατοικίας τῶν Ἱερέων τῶν βαρβαρικῶν ἐκκλησιῶν, διὰ νὰ ἀποφύγουν κάθε μικρολογίαν τῶν ἀπολιτίστων πιστῶν. Μὲ τὴν λέξιν «μικρολογίαν» ὑπονοεῖ τὴν ὑποψίαν τῶν πιστῶν ὅτι δυνατὸν νὰ συνέρχονται οἱ ἱερεῖς μετὰ τῶν συζύγων των. Ὑπάρχει βεβαίως ἀντίφασις μετὰξὺ 13ου καὶ 30οῦ τῆς ΣΤ'. Οἰκουμενικῆς, ἀλλ', εἶναι φαινομενικὴ. Διότι ὁ 13ος δίδει τὸν γενικὸν κανόνα τῆς συμπεριφορᾶς τῶν ἱερέων πρὸς τὰς συζύγους των, καὶ ἐπαναλαμβάνει τὸν 5ον Κανόνα τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, ἐνῶ ὁ 30ὸς δίδει τὴν ἐξάφαιρσιν τῆς σχέσεως αὐτῆς διὰ τοὺς ἱερεῖς καὶ τὰς συζύγους των, οἱ ὁποῖοι εὗρίσκονται εἰς ἀπολιτίστους καὶ βαρβαρικοὺς λαοὺς, καθὼς ἀναφέρει ὁ ἴδιος ὁ Κανὼν (Ἰδὲ καὶ τὴν § Β' 3 καὶ 12). Ἡ ἡλικία καὶ ὁ γάμος (τοῦ Ἐπισκόπου), Σχέσεις Ἐπισκόπου πρὸς Λαϊκοὺς).

Διὰ τὴν ἡλικίαν τῶν Πρεσβυτέρων ὁμιλοῦν οἱ κατωτέρω τρεῖς Κανόνες καὶ ὀρίζουν νὰ μὴ χειροτονοῦνται μικρότεροι τῶν 30 ἐτῶν, ἐὰν δὲ χειροτονηθῶν μικρότεροι νὰ καθαιροῦνται. Τῆς Ζ' Οἰκου-

μενικῆς Συνόδου ὁ 14ος, 15ος καὶ τῆς Νεοκαισαρείας ὁ 11ος.
Διὰ τὴν μόρφωσιν τοῦ κληρικοῦ ἔχομεν τοὺς ἐξῆς Κανόνας:
Τῆς Ζ'. Οἰκουμενικῆς Συνόδου ὁ 2ος.
Τῆς Καρθαγένης ὁ 18ος (24ος).

Ἡ Σύνοδος τῆς Καρθαγένης ὀρίζει ὅτι ὁ μέλλον νὰ χειροτονηθῆ Κληρικὸς νὰ διδαχθῆ ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου ἐκ τῶν προτέρων τοὺς Κανόνας τῆς Ἐκκλησίας, μήπως χειροτονηθῆ πρῶτον καὶ ἀντιληφθῆ ὕστερον ὅτι οἱ Κανόνες εἶναι δυσσεκτέλεστοι ὑπ' αὐτοῦ. Ἡ Ζ' ὅμως Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ὁμιλεῖ κυρίως διὰ τὴν μόρφωσιν τῶν Ἐπισκόπων, ἀλλὰ ἐν προίμῳ λέγει ὅτι ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ ὑπόσχονται μετὰ τοῦ Ψαλμοῦ (ἐν τοῖς δικαιώμασί Σου μελετήσω. Οὐκ ἐπιλήσομαι τῶν λόγων Σου». (Ψαλ. 118, 16). Ἐὰν ὅμως οἱ ἅπλοὶ Πιστοὶ ὀφείλουν νὰ ἐπιδιώκουν νὰ γνωρίσουν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ (τὴν Ἀγ. Γραφήν δηλαδὴ) καὶ νὰ μὴ τὸν λησμονοῦν ποτέ, πολὺ μερισσότερον οἱ Κληρικοὶ, λέγει ὁ Κανὼν.

(Συνεχίζεται)

Ν. Θ. ΜΠΟΥΓΑΤΣΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

— Εὐαγγέλιον Δ. Θεοδώρου, Ὁ Θεὸς τῶν Χριστιανῶν (Β'). — Θεοκτιστοῦ Ἀθ. Λαϊνᾶ, Ἡ γιορτὴ τῆς Ἁγίας Σκέπης. — Πρωτοσ. Χρυσοστόμου Γιαλοῦρη, Ὑμνοδία καὶ Ὑμνοδοί (Μέρος Β'). — Χ., Ἀδελφικά Γράμματα. — Φῶτη Κόντογλου, Νεομάρτυρες. — Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὴν «Φιλόθεον Ἀδολεσχίαν» τοῦ Εὐγενίου Βούλγαρη Μετάφρ. Θεοδόση Σπεράντσα (Τέλος). — Βασ. Ἡλιάδης, Ἡ Φωτεινὴ προβολὴ τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ ἡ ἀκτινοβολία τοῦ πρώτου Ἑλληνικοῦ Πατριαρχείου. — Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸν «Εὐεργετινὸν» ἢ «Συναγωγὴν ἠθικῶν διδασκαλιῶν». (Ἀπόδοσις Ἀνθίμου Θεολογίτη). — Βασ. Μουστάκης, Ὁ ἱερεὺς καὶ οἱ μεγάλοι ἁμαρτωλοὶ. — Ν. Θ. Μπουγάτσου, Ἡ διοίκησις τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τοὺς ἱεροὺς Κανόνας.

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχ. ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειῶσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον:
Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»
Ὁδὸς Φιλοθέης 19 — Ἀθῆναι. Τηλ. 27-689.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Ἰασιῶν 1. Ἀθῆναι.